ମୁକୁଟ

ପ୍ରକାଶ : ୧୯୦୮

ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁର

contributed by Sayan Kumar Chakrabarti (sayan@iopb.res.in)

contact somen@iopb.res.in web: http://www.iopb.res.in/~somen/RNatok

ବୋଲପୁର ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯାଶ୍ରମେର ବାଳକଦେର ଦ୍ୱାରା
ଅଭିନୀତ ହଇବାର ଉଦ୍ଦେଶେ ‘ବାଳକ’
ପତ୍ରେ ପ୍ରକାଶିତ ‘ମୁକୁଟ’-ନାମକ
କ୍ଷୁଦ୍ର ଉପନ୍ୟାସ ହଇତେ
ନାଟ୍ୟୀକୃତ

ନାଟ୍ୟୋଲ୍ଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ

ଅମରମାଣିକ୍ୟ	ମହାରାଜ
ଚନ୍ଦ୍ରମାଣିକ୍ୟ	ଯୁବରାଜ
ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର	ମଧ୍ୟମ ରାଜକୁମାର
ରାଜଧର	କନିଷ୍ଠ ରାଜକୁମାର
ଧୁରନ୍ଧର	ଐ ମାମାତୋ ଭାଇ
ଇଶା ଖାଁ	ସେନାପତି
ଆରାକାନରାଜ	
ପ୍ରତାପ	

ନିଶାନଧାରୀ ଭାଟ ଦୂତ ସୈନିକ ପ୍ରଭୃତି

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ତ୍ରିପୁରାର ସେନାପତି ଇଶା ଖାଁର କକ୍ଷ

ତ୍ରିପୁରାର କନିଷ୍ଠ ରାଜକୁମାର ରାଜଧର ଓ ଇଶା ଖାଁ

ଇଶା ଖାଁ ଅଶ୍ୱ ପରିଷ୍କାର କରିବେ ନିଯୁକ୍ତ

ରାଜଧର । ଦେଖୋ ସେନାପତି, ଆମି ବାରବାର ବଲଛି ତୁମି ଆମାର ନାମ ଧରେ ଡେକୋ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । ତବେ କୀ ଧରେ ଡାକବ? ଚୁଲ ଧରେ ନା କାନ ଧରେ?

ରାଜଧର । ଆମି ବଲେ ରାଖଛି, ଆମାର ସମ୍ମାନ ଯଦି ତୁମି ନା ରାଖ ତୋମାର ସମ୍ମାନଓ ଆମି ରାଖବ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । ଆମାର ସମ୍ମାନ ଯଦି ତୋମାର ହାତେ ଥାକବାର ଭାର ଥାକତ ତବେ କାନାକଡ଼ାର ଦରେ ତାକେ ହାଟେ ବିକିୟେ ଆସତୁମ । ନିଜେର ସମ୍ମାନ ଆମି ନିଜେଇ ରାଖତେ ପାରବ ।

ରାଜଧର । ତାଇ ଯଦି ରାଖତେ ଚାଓ ତା ହଲେ ଭବିଷ୍ୟତେ ଆମାର ନାମ ଧରେ ଡେକୋ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । ବଟେ!

ରାଜଧର । ହାଁ ।

ଇଶା ଖାଁ । ହା ହା ହା ହା! ମହାରାଜାଧିରାଜକେ କୀ ବଲେ ଡାକତେ ହବେ? ହଜୁର, ଜନାବ, ଜାଁହାପନା!

ରାଜଧର । ଆମି ତୋମାର ଛାତ୍ର ବଟେ, କିନ୍ତୁ ଆମି ରାଜକୁମାର ସେ କଥା ତୁମି ଭୁଲେ ଯାଓ ।

ଇଶା ଖାଁ । ସହଜେ ଭୁଲି ନି, ତୁମି ଯେ ରାଜକୁମାର ସେ କଥା ମନେ ରାଖା ଶକ୍ତ କରେ ତୁଲେଛ ।

ରାଜଧର । ତୁମି ଯେ ଆମାର ଓସ୍ତାଦ, ସେ କଥାଓ ମନେ ରାଖତେ ଦିଲେ ନା ଦେଖଛି ।

ଇଶା ଖାଁ । ବସ୍ । ଚୁପ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଜକୁମାର ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ପ୍ରବେଶ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଖାଁ ସାହେବ, ବ୍ୟାପାରଖାନା କୀ ?

ଈଶା ଖାଁ । ଶୋନୋ ତୋ ବାବା । ବଡ଼ୋ ତାମାଶାର କଥା । ତୋମାଦେର ମଧ୍ୟେ ଏଇ-ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିଟି ସକଲେର କନିଷ୍ଠ ଏଁକେ ଜାଁହାପନା ଶାହେନ୍‌ଶା ବଲେ ନା ଡାକଲେ ଓଁର ଆର ସମ୍ମାନ ଥାକେ ନା- ଓଁର ସମ୍ମାନେର ଏତ ଟାନାଟାନି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ବଲ କୀ ! ସତ୍ୟି ନାକି ! ହା ହା ହା ହା !

ରାଜଧର । ଚୁପ କରୋ ଦାଦା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତୋମାକେ କୀ ବଲେ ଡାକତେ ହବେ ? ଜାଁହାପନା ! ହା ହା ହା ହା ! ଶାହେନ୍‌ଶା !

ରାଜଧର । ଦାଦା, ଚୁପ କରୋ ବଲଛି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଜନାବ, ଚୁପ କରେ ଥାକା ବଡ଼ୋ ଶକ୍ତ- ହାସିତେ ଯେ ପେଟ ଫେଟେ ଯାୟ୍ ହଜୁର !

ରାଜଧର । ତୁମି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ବୋଧ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଠାଣ୍ଡା ହଓ ଭାଇ, ଠାଣ୍ଡା ହଓ । ତୋମାର ବୁଦ୍ଧି ତୋମାରଇ ଥାକ୍, ତାର ପ୍ରତି ଆମାର କୋନୋ ଲୋଭ ନେଇ ।

ଈଶା ଖାଁ । ଓଁର ବୁଦ୍ଧିଟା ସମ୍ପ୍ରତି ବଡ଼ୋଇ ବେଡ଼େ ଉଠେଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ନାଗାଲ ପାଓୟା ଯାଚ୍ଛେ ନା- ମଇ ଲାଗାତେ ହବେ ।

ଅନୁଚରସହ ଯୁବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରମାଣିକ୍ୟ ଓ ମହାରାଜ ଅମରମାଣିକ୍ୟେର ପ୍ରବେଶ

ରାଜଧର । ମହାରାଜେର କାଛେ ଆମାର ନାଲିଶ ଆଛେ ।

ମହାରାଜ । କୀ ହୟେଛେ ?

ରାଜଧର । ଈଶା ଖାଁ ପୁନଃପୁନ ନିଷେଧସତ୍ତ୍ୱେଓ ଆମାର ଅସମ୍ମାନ କରେନ । ଏର ବିଚାର କରତେ ହବେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ଅସମ୍ମାନ କେଉ କରେ ନା- ଅସମ୍ମାନ ତୁମି କରାଓ । ଆରୋ ତୋ ରାଜକୁମାର ଆଛେନ, ତାଁରାଓ ମନେ ରାଖେନ ଆମି ତାଁଦେର ଗୁରୁ, ଆମିଓ ମନେ ରାଖି ତାଁରା ଆମାର ଛାତ୍ର- ସମ୍ମାନ-ଅସମ୍ମାନେର କୋନୋ କଥାଇ ଓଠେ ନା ।

ମହାରାଜ । ସେନାପତି ସାହେବ, କୁମାରଦେର ଏଖନ ବୟସ ହୟେଛେ, ଏଖନ ଓଁଦେର ମାନ ରକ୍ଷା କରେ ଚଲତେ ହବେ ବୈକି ।

ଇଶା ଖାଁ । ମହାରାଜ ଯଖନ ଆମାର କାଛେ ଯୁଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷା କରେଛେନ ତଖନ ମହାରାଜକେ ଯେ-ରକମ ସମ୍ମାନ କରେଛି ରାଜକୁମାରଦେର ତା ଅପେକ୍ଷା କମ କରି ନେ ।

ରାଜଧର । ଅନ୍ୟ କୁମାରଦେର କଥା ବଲତେ ଚାଇ ନେ, କିନ୍ତୁ-

ଇଶା ଖାଁ । ଚୁପ କରୋ ବତ୍ସ । ଆମି ତୋମାର ପିତାର ସଙ୍ଗେ କଥା କଚ୍ଛି । ମହାରାଜ, ମାପ କରବେନ, ରାଜବଂଶେର ଏଇ କନିଷ୍ଠ ପୁତ୍ରଟି ବଡ଼ୋ ହଲେ ମୁନ୍‌ଶିର ମତୋ କଲମ ଚାଲାତେ ପାରବେ, କିନ୍ତୁ ତଲୋୟାର ଏର ହାତେ ଶୋଭା ପାବେ ନା । (ଯୁବରାଜ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରକେ ଦେଖାଇୟା) ଚେୟେ ଦେଖୁନ ମହାରାଜ, ଏଁରାଇ ତୋ ରାଜପୁତ୍ର, ରାଜଗୃହ ଆଲୋ କରେ ଆଛେନ ।

ମହାରାଜ । ରାଜଧର, ଖାଁ ସାହେବ କୀ ବଲଛେନ! ତୁମି ଅସ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷାୟ ଓଁକେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରତେ ପାର ନି ?

ରାଜଧର । ସେ ଆମାର ଭାଗ୍ୟେର ଦୋଷ, ଅସ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷାର ଦୋଷ ନୟ । ମହାରାଜ ନିଜେ ଆମାଦେର ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାର ପରୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରୁନ, ଏଇ ଆମାର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ମହାରାଜ । ଆଚ୍ଛା, ଉତ୍ତମ । କାଲ ଆମାଦେର ଅବସର ଆଛେ, କାଲଇ ପରୀକ୍ଷା ହବେ । ତୋମାଦେର ମଧ୍ୟେ ଯେ ଜିତବେ ତାକେ ଆମାର ଏଇ ହୀରେ-ବାଁଧାନୋ ତଲୋୟାର ପୁରସ୍କାର ଦେବ ।

[ପ୍ରସ୍ଥାନ

ଇଶା ଖାଁ । ଶାବାଶ ରାଜଧର, ଶାବାଶ! ଆଜ ତୁମି କ୍ଷତ୍ରିୟସନ୍ତାନେର ମତୋ କଥା ବଲେଛ । ଅସ୍ତ୍ରପରୀକ୍ଷାୟ ଯଦି ତୁମି ହାର ତାତେଓ ତୋମାର ଗୌରବ ନଷ୍ଟ ହବେ ନା । ହାର-ଜିତ ତୋ ଆଲ୍ଲାର ଇଚ୍ଛା, କିନ୍ତୁ କ୍ଷତ୍ରିୟେର ମନେ ସ୍ପର୍ଧା ଥାକା ଚାଇ ।

ରାଜଧର । ଥାକ୍ ସେନାପତି, ତୋମାର ବାହବା ଅନ୍ୟ ରାଜକୁମାରଦେର ଜନ୍ୟ ଜମା ଥାକ୍; ଏତ ଦିନ ତା ନା ପେୟେଓ ଯଦି ଚଲେ ଗିୟେ ଥାକେ ତବେ ଆଜଓ ଆମାର କାଜ ନେଇ ।

ଯୁବରାଜ । ରାଗ କୋରୋ ନା ଭାଇ ରାଜଧର । ସେନାପତି ସାହେବେର ସରଳ ଭର୍ତସନା ଓଁର ସାଦା ଦାଁଡ଼ିର ମତୋ ସମସ୍ତଇ କେବଳ ଓଁର ମୁଖେ । କୋନୋ ଏକଟି ଗୁଣ ଦେଖଲେଇ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଉନି ସବ ଭୁଲେ ଯାନ । ଅଶ୍ୱପରୀକ୍ଷାୟ୍ ଯଦି ତୋମାର ଜିତ ହୟ୍ ତା ହଲେ ଦେଖବେ, ଖାଁ ସାହେବ ତୋମାକେ ଯେମନ ମନେର ସଙ୍ଗେ ପୁରସ୍କୃତ କରବେନ ଏମନ ଆର କେଉ ନୟ୍ ।

ରାଜଧର । ଦାଦା, ଆଜ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଆଛେ, ଆଜ ରାତ୍ରେ ଯଖନ ଗୋମତୀ ନଦୀତେ ବାଘେ ଜଳ ଖେତେ ଆସବେ ତଖନ ଶିକାର କରତେ ଗେଲେ ହୟ୍ ନା ?

ଯୁବରାଜ । ବେଶ କଥା । ତୋମାର ଯଦି ଇଚ୍ଛେ ହୟେ୍ ଥାକେ ତୋ ଯାଓୟା୍ ଯାବେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ ! ରାଜଧରେର ଯେ ଶିକାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହଲ ! ଏମନ ତୋ କଖନୋ ଦେଖା ଯାୟ୍ ନି ।

ଇଶା ଖାଁ । ଓଁର ଆବାର ଶିକାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନେଇ ! ଉନି ସକଲେର ଚେୟେ୍ ବଡ଼ୋ ଜୀବ ଶିକାର କରେ ବେଡ଼ାନ । ରାଜସଭାୟ୍ ଦୁଇ-ପା-ଓୟା୍ଲା ଏମନ ଏକଟି ଜୀବ ନେଇ ଯିନି ଓଁର କୋନୋ-ନା-କୋନୋ ଫାଁଦେ ଆଟକା ନା ପଡ଼େଛେନ ।

ଯୁବରାଜ । ସେନାପତି ସାହେବ, ତୋମାର ତଲୋୟା୍ରଓ ଯେମନ ତୋମାର ଜିହ୍ୱାଓ ତେମନି, ଦୁଇ ଖରଧାର- ଯାର ଉପର ଗିୟେ୍ ପଡ଼େ ତାର ଏକେବାରେ ମର୍ମଚ୍ଛେଦ ନା କରେ ଛେଡ଼େ ନା ।

ରାଜଧର । ଦାଦା, ତୁମି ଆମାର ଜନ୍ୟେ ଭେବୋ ନା । ଖାଁ ସାହେବ ଜିହ୍ୱାୟ୍ ଯତଇ ଶାନ ଦିନ-ନା କେନ ଆମାର ମର୍ମେ ଆଁଚଡ଼୍ କାଟତେ ପାରବେନ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । ତୋମାର ମର୍ମ ପାୟ୍ କେ ବାବା ! ବଡ଼ୋ ଶକ୍ତ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଯେମନ, ହଠାତ୍ ଆଜ ରାତ୍ରେ ତୋମାର ଶିକାରେ ଯାବାର ଶଖ ହଲ, ଏର ମର୍ମ ଭାଲୋ ବୋଝା ଯାଚ୍ଛେ ନା ।

ଯୁବରାଜ । ଆହା, ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ! ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାତେଇ ରାଜଧରକେ ଆଘାତ କରାଟା ତୋମାର ଅଭ୍ୟାସ ହୟେ୍ ଯାଚ୍ଛେ !

ରାଜଧର । ସେ ଆଘାତେ ବେଦନା ନା ପାଓୟା୍ଓ ଆମାର ଅଭ୍ୟାସ ହୟେ୍ ଗେଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଦାଦା, ଆଜ ରାତ୍ରେ ଶିକାରେ ଯାଓୟା୍ଇ ତୋମାର ମତ ନାକି ?

ଯୁବରାଜ । ତୋମାର ସଙ୍ଗେ, ଭାଇ, ଶିକାର କରତେ ଯାଓୟା୍ଇ ବିଡ଼ମ୍ବନା । ନିତାନ୍ତ ନିରାମିଷ ଶିକାର

କରତେ ହୟ୍ । ତୁମି ବନେ ଗିୟେ ବଡ଼ୋ ବଡ଼ୋ ଜନ୍ତୁ ମେରେ ଆନ, ଆର ଆମରା କେବଲ କାଉ କୁମଡ଼ୋ କଚୁ କାଁଠାଲ ଶିକାର କରେଇ ମରି ।

ଇଶା ଖାଁ । (ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ପିଠ ଚାପଡ଼ାଇୟା) ଯୁବରାଜ ଠିକ ବଲେଛେନ ପୁତ୍ର । ତୋମାର ତୀର ସକଲେର ଆଗେ ଛୋଟେ ଏବଂ ନିର୍ଘାତ ଗିୟେ ଲାଗେ- ତୋମାର ସଙ୍ଗେ ପେରେ ଉଠବେ କେ !

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ନା ଦାଦା, ଠାଟ୍ଟା ନୟ୍ । ତୁମି ନା ଗେଲେ କେ ଶିକାର କରତେ ଯାବେ !

ଯୁବରାଜ । ଆଚ୍ଛା ଚଲୋ । ଆଜ ରାଜଧରେର ଇଚ୍ଛେ ହୟେଛେ, ଓଁକେ ନିରାଶ କରବ ନା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କେନ ଦାଦା, ଆମାର ଇଚ୍ଛେ ହୟେଛେ ବଲେ କି ଯେତେ ନେଇ ?

ଯୁବରାଜ । ସେ କୀ କଥା ଭାଇ, ତୋମାର ସଙ୍ଗେ ତୋ ରୋଜଇ ଯାଚ୍ଛି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତାଇ ବୁଝି ପୁରୋନୋ ହୟେ ଗେଛେ ?

ଯୁବରାଜ । ଆମାର କଥା ଅମନ ଉଲ୍‌ଟୋ ବୁଝଲେ ବଡ଼ୋ ବ୍ୟଥା ଲାଗେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ନା ଦାଦା, ଠାଟ୍ଟା କରଛିଲୁମ- ଚଲୋ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇ ଗେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ବୁକେ ଦଶଟା ବାଣ ସଇତେ ପାରେ କିନ୍ତୁ ଦାଦାର ସାମାନ୍ୟ ଅନାଦରଟୁକୁ ସଇତେ ପାରେ ନା ।

[ଅନୁଚରଗଣ ବ୍ୟତୀତ ସକଲେର ପ୍ରସ୍ଥାନ

ଅନୁଚରଗଣ

ପ୍ରଥମ । କଥାଟା ତୋ ଭାଲୋ ଠେକଛେ ନା ହେ । ଆମାଦେର ଛୋଟୋ କୁମାରେର ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାର ଦୌଡ଼ ତୋ ସକଲେରଇ ଜାନା ଆଛେ- ଉନି ମଧ୍ୟମ କୁମାରେର ସଙ୍ଗେ ଅସ୍ତ୍ରପରୀକ୍ଷାୟ୍ ଏଗୋତେ ଚାନ ଏର ମାନେ କୀ ?

ଦ୍ୱିତୀୟ୍ । କେଉ-ବା ତୀର ଦିୟେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦ କରେ, କେଉ-ବା ବୁଦ୍ଧି ଦିୟେ ।

ପ୍ରଥମ । ସେଇ ତୋ ଭୟେର କଥା । ଅସ୍ତ୍ରପରୀକ୍ଷାୟ୍ ଅସ୍ତ୍ର ନା ଚାଲିୟେ ଯଦି ବୁଦ୍ଧି ଚାଲାଓ ସେଟା

ଯେ ଦୁଷ୍ଟବୁଦ୍ଧି ।

ତୃତୀୟ । ଦେଖୋ ବଂଶୀ, ଅସ୍ତ୍ରଇ ଚଲୁକ ଆର ବୁଦ୍ଧିଇ ଚଲୁକ ମାଝ୍ଖେର ଥେକେ ତୋମାର ଐ ଜିଭଟିକେ ଚାଳିୟୋ ନା, ଆମାର ଏଇ ପରାମର୍ଶ । ଯଦି ଟିକେ ଥାକତେ ଚାଓ ତୋ ଚୁପ କରେ ଥାକୋ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ । ବନମାଳୀ ଠିକ କଥାଇ ବଲେଛେ । ଐ ଛୋଟୋ କୁମାରେର କଥା ଉଠଲେଇ ତୁମି ଯା ମୁଖେ ଆସେ ତାଇ ବଲେ ଫେଲ । ରାଜାର ଛେଲେ କେ ଭାଲୋ କେ ମନ୍ଦ ସେ ବିଚାରେର ଭାର ଆମାଦେର ଉପର ନେଇ । ତବେ କିନା, ଆମାଦେର ଯୁବରାଜ ବେଁଚେ ଥାକୁନ ଆର ଆମାଦେର ମଧ୍ୟମ କୁମାର ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣେର ମତୋ ସର୍ବଦା ତାଁର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଥେକେ ତାଁକେ ରକ୍ଷେ କରୁନ, ଭଗବାନେର କାଛେ ଏଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୋ । ଛୋଟୋ କୁମାରେର କଥା ମୁଖେ ନା ଆନାଇ ଭାଲୋ ।

ପ୍ରଥମ । ଇଚ୍ଛେ କରେ ତୋ ଆନି ନେ । ଆମାଦେର ମଧ୍ୟମ କୁମାର ସରଳ ମାନୁଷ, ମନେ ତାଁର ଭୟ୍-ଡରଓ ନେଇ, ପାକ-ଚକ୍ରଓ ନେଇ- ସର୍ବଦାଇ ଭୟ୍ ହୟ୍ ଐ ଯାଁର ନାମଟି କରଛି ନେ ତିନି କଖନ ତାଁକେ କୀ ଫେସାଦେ ଫେଲେନ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଚଲ୍ ଚଲ୍, ଐ ଆସଛେନ ।

ପ୍ରଥମ । ଐ-ଯେ ସଙ୍ଗେ ଓଁର ମାମାତୋ ଭାଇ ଧୁରନ୍ଧରଟିଓ ଆଛେନ- ଶନିର ସଙ୍ଗେ ମଙ୍ଗଳ ଏସେ ଜୁଟେଛେନ ।

[ପଓସାଁତହଅନ

ରାଜଧର ଓ ଧୁରନ୍ଧର

ରାଜଧର । ଅସହ୍ୟ ହୟେଛେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । କିନ୍ତୁ ସହ୍ୟ କରତେଓ ତୋ କସୁର ନେଇ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ସଙ୍ଗେ ତୋ ପ୍ରାୟ୍ ଜନ୍ମାବଧିଇ ଏଇ ରକମ ଚଲଛେ, କିନ୍ତୁ ଅସହ୍ୟ ହୟେଛେ ଏମନ ତୋ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ନେ ।

ରାଜଧର । ଲକ୍ଷଣ ଦେଖିୟେ ଲାଭ ହବେ କୀ ? ଯଖନ ଦେଖାବ ଏକେବାରେ କାଜେ ଦେଖାବ । ଏକଟା ସୁଯୋଗ ଏସେଛେ । ଏଇବାର ଅସ୍ତ୍ରପରୀକ୍ଷାୟ୍ ଆମି ଲକ୍ଷଭେଦ କରବ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ବକ୍ଷେ ନାକି ?

ରାଜଧର । ବକ୍ଷେ ନୟ୍, ତାର ହୃଦୟେ । ଏବାରକାର ପରୀକ୍ଷାୟ୍ ଆମି ଜିତବ, ଓଁର ଅହଂକାରଟାକେ ବିଁଧେ ଏଫୋଁଡ଼୍-ଓଫୋଁଡ଼୍ କରବ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଅଶ୍ୱପରୀକ୍ଷାୟ୍ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରକେ ଜିତବେ ଏଇଟେକେଇ ସୁଯୋଗ ବଲଛ ?

ରାଜଧର । ସୁଯୋଗ କି ତୀରେର ମୁଖେ ଥାକେ ? ସୁଯୋଗ ବୁଦ୍ଧିର ଡଗାୟ୍ । ତୋମାକେ କିନ୍ତୁ ଏକଟି କାଜ କରତେ ହବେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । କାଜ ତୋ ତୋମାର ବରାବରଇ କରେ ଆସଛି, ଫଲ ତୋ କିଛୁ ପାଇ ନେ ।

ରାଜଧର । ଫଲ ସବୁରେ ପାଓୟା ଯାୟ୍ । କୋନୋରକମ ଫନ୍ଦିତେ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର-ଦାଦାର ଅଶ୍ୱଶାଲାୟ୍ ଢୁକେ ତାଁର ତୂଣେର ପ୍ରଥମ ଖୋପଟି ଥେକେ ତାଁର ନାମ-ଲେଖା ତୀରଟି ତୁଲେ ନିୟେ ଆ-ମାର ନାମ-ଲେଖା ତୀର ବସିୟେ ଆସତେ ହବେ । ତାର ସଙ୍ଗେ ଆମାର ତୀର ବଦଲ କରତେ ହବେ, ଭାଗ୍ୟଓ ବଦଲ ହବେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ସବଇ ଯେନ ବୁଝ୍‌ଲୁମ କିନ୍ତୁ ଆମାର ପ୍ରାଣଟି ? ସେଟି ଗେଲେ ତୋ କାରଓ ସଙ୍ଗେ ବଦଲ ଚଲବେ ନା ।

ରାଜଧର । ତୋମାର କୋନୋ ଭୟ୍ ନେଇ, ଆମି ଆଛି ।

ଧୁରନ୍ଧର । ତୁମି ତୋ ବରାବରଇ ଆଛ, କିନ୍ତୁ ଭୟ୍ଓ ଆଛେ । ସେଇ ଯଖନ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ରୁପୋର-ପାତ-ଦେଓୟା ଧନୁକଟାର ଉପରେ ତୁମି ଲୋଭ କରଲେ ଆମିଇ ତୋ ସେଟି ସଂଗ୍ରହ କରେ ତୋମାର ଘରେ ଏନେ ଲୁକିୟେ ରେଖେଛିଲୁମ । ଶେଷକାଲେ ଯଖନ ଧରା ପଡ଼ଲେ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଘୃଣା କରେ ସେ ଧନୁକଟା ତୋମାକେ ଦାନ କରଲେନ, କିନ୍ତୁ ଆମାର ଯେ ଅପମାନଟା କରଲେନ ସେ ଆମାର ଜୀବନ ଗେଲେଓ ଯାବେ ନା । ତଖନ ତୋ ଭାଇ, ତୁମି ଛିଲେ, ରକ୍ଷା ଯତ କରେଛିଲେ ସେ ଆମାର ମନେ ଆଛେ ।

ରାଜଧର । ଏବାର ତୋମାର ସମୟ୍ ଏସେଛେ, ସେଇ ଅପମାନେର ଶୋଧ ଦେବାର ଜୋଗାଡ଼୍ କରୋ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ସମୟ୍ କଖନ କାର ଆସେ ସେଟା ଯେ ପରିଷ୍କାର ବୋଝା ଯାୟ୍ ନା । ଦୁର୍ବଲ ଲୋକେର ପକ୍ଷେ ଅପମାନ ପରିପାକ କରବାର ଶକ୍ତିଟାଇ ଭାଲୋ; ଶୋଧ ତୋଲବାର ଶଖଟା ତାର ପକ୍ଷେ ନିରାପଦ ନୟ୍ । ଐ-ଯେ ଓଁରା ସବ ଆସଛେନ । ଆମି ପାଲାଇ । ତୋମାର ସଙ୍ଗେ ଆମାକେ ଏକତ୍ରେ ଦେଖଲେଇ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଯେ କଥାଗୁଲି ବଲବେନ ତାତେ ମଧୁବର୍ଷଣ କରବେ ନା, ଆର ଈଶା ଖାଁଓ ଯେ ତୋମାର ଚେୟେ ଆମାର ପ୍ରତି ବେଶି ଭାଲୋବାସା ପ୍ରକାଶ କରବେନ ଏମନ ଭରସା ଆମାର ନେଇ ।

[ପଓସଁତଦ୍ଅନ

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ଅସ୍ୱଶାଳାର ଦ୍ୱାରେ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କୀ ହେ ପ୍ରତାପ, ବ୍ୟାପାରଖାନା କୀ ? ଆମାକେ ହଠାତ୍ ଅସ୍ୱଶାଳାର ଦ୍ୱାରେ ଯେ ଡାକ ପଡ଼ଲ ?

ପ୍ରତାପ । ମଧ୍ୟମ ବଉରାନୀମା ଆପନାକେ ଖବର୍ ଦିତେ ବଲଲେନ ଯେ, ଆପନାର ଅସ୍ୱଶାଳାର ମଧ୍ୟେ ଏକଟି ଜ୍ୟାନ୍ତ ଅସ୍ୱ ଢୁକେଛେନ, ତିନି ବାୟୁ-ଅସ୍ୱ ନା ନାଗପାଶ ନା କୀ ସେଟା ସନ୍ଧାନ ନେଓୟା ଉଚିତ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ବଲ କୀ ପ୍ରତାପ, କଲିଯୁଗେଓ ଏମନ ବ୍ୟାପାର ଘଟେ ନାକି ?

ପ୍ରତାପ । ଆଜ୍ଞେ, କୁମାର, କଲିଯୁଗେଇ ଘଟେ, ସତ୍ୟଯୁଗେ ନୟ୍ । ଦରଜାଟା ଖୁଲଲେଇ ସମସ୍ତ ବୁଝ୍ତେ ପାରବେନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତାଇ ତୋ ବଟେ, ପାୟେର ଶବ୍ଦ ଶୁନି ଯେ ! (ଦ୍ୱାର ଖୁଲିତେଇ ରାଜଧରେର ନିଷ୍କ୍ରମଣ) ଏକି ! ରାଜଧର ଯେ ! ହା ହା ହା ହା, ତୋମାକେ ଅସ୍ୱ ବଲେ କେଉ ଭୁଲ କରେଛିଲ ନାକି ! ହା ହା ହା ହା !

ରାଜଧର । ମେଜବଉରାନୀ ତାମାଶା କରେ ଆମାକେ ଏଖାନେ ବନ୍ଧ କରେ ରେଖେଛିଲେନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଏ ଘରଟା ତୋ ସହଜ ତାମାଶାର ଘର୍ ନା- ଏଖାନକାର ତାମାଶା ଯେ ଭୟଂକର ଧାରାଲୋ ତାମାଶା- ଏଖାନେ ତୋମାର ଆଗମନ ହଲ ଯେ !

ରାଜଧର । ଆଜ ରାତ୍ରେ ଶିକାରେ ଯାବ ବଲେ ଅସ୍ୱ ଖୁଁଜତେ ଗିୟେ ଦେଖଲୁମ ଆମାର ଅସ୍ୱଗୁଲୋତେ ସବ ମର୍ଚେ ପଡ଼େ ରୟେଛେ । କାଲକେର ଅସ୍ୱପରୀକ୍ଷାର ଜନ୍ୟେ ସେଗୁଲୋକେ ସମସ୍ତ ସାଫ କରତେ ଦିୟେ ଏସେଛି । ତାଇ ବଉରାନୀର କାଛେ ଏସେଛିଲୁମ ତୋମାର କିଛୁ ଅସ୍ୱ ଧାର ନେବାର ଜନ୍ୟେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତାଇ ତିନି ବୁଦ୍ଧି ସମସ୍ତ ଅସ୍ୱଶାଳାସୁଦ୍ଧଇ ତୋମାକେ ଧାର ଦିୟେ ବସେ ଆଛେନ ! ହା ହା ହା ହା ! ତା ବେରିୟେ ଏଲେ କେନ ? ଯାଓ, ଢୁକେ ପଡ଼ୋ । ଧାରେର ମେୟାଦ ଫୁରିୟେଛେ ନାକି ? ହା ହା ହା ହା !

ରାଜଧର । ହାସୋ, ହାସୋ ! ଏ ତାମାଶାୟ୍ ଆମିଓ ହାସବ । କିନ୍ତୁ ଏଖନ ନୟ୍ । ଚଲଲୁମ ଦାଦା, ଆଜ ଆର ଶିକାରେ ଯାଚ୍ଛି ନେ ।

[ପ୍ରସ୍ଥାନ

ପ୍ରତାପ । ଛୋଟୋକୁମାରକେ ନିୟେ ଆପନାଦେର ଏ-ସମସ୍ତ ଠାଟ୍ଟା ଆମାର ଭାଲୋ ବୋଧ ହୟ୍ ନା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଠାଟ୍ଟା ନିୟେ ଭୟ୍ କିସେର ? ଉନିଓ ଠାଟ୍ଟା କରୁନ-ନା ।

ପ୍ରତାପ । ଓଁର ଠାଟ୍ଟା ବଡ଼ୋ ସହଜ ହବେ ନା ।

ତୃତୀୟ୍ ଦୃଶ୍ୟ

ପରୀକ୍ଷାଭୂମି । ରାଜା, ରାଜକୁମାରଗଣ, ଇଶା ଖାଁ, ନିଶାନଧାରୀ ଓ ଭାଟ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଦାଦା, ଆଜ ତୋମାକେ ଜିତତେଇ ହବେ, ନଇଲେ ଚଲବେ ନା ।

ଯୁବରାଜ । ଚଲବେ ନା ତୋ କୀ ! ଆମାର ତୀରଟା ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହଲେଓ ଜଗତ୍‌ସଂସାର ଯେମନ ଚଲଛିଲ ଠିକ ତେମନଇ ଚଲବେ । ଆର, ଯଦିବା ନାଇ ଚଲତ ତବୁ ଆମାର ଜେତବାର କୋନୋ ସମ୍ଭାବନା ଦେଖଛି ନେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଦାଦା, ତୁମି ଯଦି ହାର ତବେ ଆମି ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହବ ।

ଯୁବରାଜ । ନା ଭାଇ, ଛେଲେମାନୁଷି କୋରୋ ନା । ଓସ୍ତାଦେର ନାମ ରାଖତେ ହବେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ଯୁବରାଜ ସମୟ୍ ହୟେଛେ- ଧନୁକ ଗ୍ରହଣ କରୋ । ମନୋଯୋଗ କୋରୋ । ଦେଖୋ, ହାତ ଠିକ ଥାକେ ଯେନ ।

ଯୁବରାଜେର ତୀର-ନିକ୍ଷେପ

ଇଶା ଖାଁ । ଯାଃ ! ଫସକେ ଗେଲ !

ଯୁବରାଜ । ମନୋଯୋଗ କରେଛିଲୁମ ଖାଁ ସାହେବ, ତୀରଯୋଗ କରତେଇ ପାରଲୁମ ନା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କଖନୋ ନା । ମନ ଦିଲେ ତୁମି ନିଶ୍ଚୟ୍ଇ ପାରତେ । ଦାଦା, ତୁମି କେବଲ ଉଦାସୀନ ହୟେ୍ ସବ ଜିନିସ ଠେଲେ ଫେଲେ ଦାଓ, ଏତେ ଆମାର ଭାରି କଷ୍ଟ ହୟ୍ ।

ଇଶା ଖାଁ । ତୋମାର ଦାଦାର ବୁଦ୍ଧି ତୀରେର ମୁଖେ କେନ ଖେଲେ ନା, ତା ଜାନ ? ବୁଦ୍ଧିଟା ତେମନ ସୂକ୍ଷ୍ମ ନୟ୍ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସେନାପତି ସାହେବ, ତୁମି ଅନ୍ୟାୟ୍ ବଲଛ ।

ଇଶା ଖାଁ । (ରାଜଧରେର ପ୍ରତି) କୁମାର, ଏବାର ତୁମି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦ କରୋ, ମହାରାଜ ଦେଖୁନ ।

ରାଜଧର । ଆଗେ ଦାଦାର ହୋକ ।

ଇଶା ଖାଁ । ଏଖନ ଉତ୍ତର କରବାର ସମୟ୍ ନୟ୍, ଆମାର ଆଦେଶ ପାଳନ କରୋ ।

ରାଜଧରେର ତୀର-ନିକ୍ଷେପ

ଇଶା ଖାଁ । ଯାକ୍, ତୋମାର ତୀରଓ ତୋମାର ଦାଦାର ତୀରେରଇ ଅନୁସରଣ କରେଛେ- ଲକ୍ଷ୍ୟେର ଦିକେ ଲକ୍ଷ୍ୟଓ କରେ ନି ।

ଯୁବରାଜ । ଭାଇ, ତୋମାର ବାଣ ଅନେକଟା ନିକଟ ଦିୟେ୍ଇ ଗେଛେ, ଆର-ଏକଟୁ ହଲେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିଦ୍ଧ କରତେ ପାରତ ।

ରାଜଧର । ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିଦ୍ଧ ତୋ ହୟେ୍ଛେ । ଦୂର୍ ଥେକେ ତୋମରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖତେ ପାଚ୍ଛ ନା । ଐ-ଯେ ବିଦ୍ଧ ହୟେ୍ଛେ ।

ଯୁବରାଜ । ନା ରାଜଧର, ତୋମାର ଦୃଷ୍ଟିର ଭ୍ରମ ହୟେ୍ଛେ- ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିଦ୍ଧ ହୟ୍ ନି ।

ରାଜଧର । ଆମାର ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରତି ତୋମାଦେର ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ବଲେଇ ତୋମରା ଦେଖେଓ ଦେଖତେ ପାଚ୍ଛ ନା । ଆଚ୍ଛା କାଛେ ଗେଲେଇ ପ୍ରମାଣ ହବେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ଧନୁକ-ଗ୍ରହଣ

ଯୁବରାଜ । (ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ପ୍ରତି) ଭାଇ ଆମି ଅକ୍ଷମ, ସେଜନ୍ୟେ ଆମାର ଉପର ତୋମାର ରାଗ କରା ଉଚିତ ନା । ତୁମି ଯଦି ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହଓ ତା ହଲେ ତୋମାର ଭ୍ରଷ୍ଟ ତୀର ଆମାର ହୃଦୟ୍ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରବେ, ଏ ତୁମି ନିଶ୍ଚୟ୍ ଜେନୋ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ତୀର-ନିକ୍ଷେପ

ନେପଥ୍ୟେ ଜନତ ଜୟ୍, କୁମାର ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ଜୟ୍ ।

ବାଦ୍ୟ ବାଜିୟା ଉଠିଲ । ଯୁବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଲେନ

ଈଶା ଖାଁ । ପୁତ୍ର, ଆଲ୍ଲାର କୃପାୟ୍ ତୁମି ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୟେ୍ ଥାକୋ । ମହାରାଜ, ମଧ୍ୟମ କୁମାର ପୁରସ୍କାରେର ପାତ୍ର । ଯେରୂପ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ଆଛେନ ତା ପାଲନ କରୁନ ।

ରାଜଧର । ନା ମହାରାଜ, ପୁରସ୍କାର ଆମାରଇ ପ୍ରାପ୍ୟ । ଆମାରଇ ତୀର ଲକ୍ଷ୍ୟଭେଦ କରେଛେ ।

ମହାରାଜ । କଖନୋଇ ନା ।

ରାଜଧର । ସେନାପତି ସାହେବ ପରୀକ୍ଷା କରେ ଆସୁନ କାର ତୀର ଲକ୍ଷ୍ୟେ ବିଁଧେ ଆଛେ ।

ଈଶା ଖାଁ । ଆଚ୍ଛା, ଆମି ଦେଖେ ଆସି ।

[ପଓସଁତଦ୍ଅନ

ତୀର ହାତେ ଲଇୟା ଈଶା ଖାଁର ପୁନଃପ୍ରବେଶ

ଈଶା ଖାଁ । (ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ପ୍ରତି) ବାବା, ଆମି ବୁଡ଼ୋମାନୁଷ, ଚୋଖେ ଭୁଲ ଦେଖଛି ନେ ? ଏଇ ତୀରେର ଫଲାୟ୍ ଯେନ ରାଜଧରେର ନାମ ଦେଖା ଯାଚ୍ଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ହାଁ, ରାଜଧରେରଇ ନାମ ।

ମହାରାଜ । ଦେଖି । ତାଇ ତୋ ! ଏକସଙ୍ଗେ ଆମାଦେର ସକଲେରଇ ଭୁଲ ହଲ ।

ଈଶା ଖାଁ । କିଛୁ ବୋଝା ଯାଚ୍ଛେ ନା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଆମି ବୁଝେଛି ।

ରାଜଧର । ମହାରାଜ, ଆଜ ବିଚାର କରୁନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ଜନାନ୍ତିକେ) ବିଚାର! ତୁମି ବିଚାର ଚାଓ! ତା ହଲେ ଯେ ମୁଖେ ଚୁନକାଳି ପଡ଼ବେ । ବଂଶେର ଲଜ୍ଜା ପ୍ରକାଶ କରବ ନା, ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ତୋମାର ବିଚାର କରବେନ ।

ଈଶା ଖାଁ । କୀ ହୟେଛେ ବାବା? ଏର ମଧ୍ୟେ ଏକଟା ରହସ୍ୟ ଆଛେ । ଶିଳା କଖନୋ ଜଲେ ଭାସେ ନା, ବାନରେ କଖନୋ ସଂଗୀତ ଗାୟ ନା । ବାବା ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ଠିକ କଥା ବଲୋ ତୋ କୀ ହୟେଛେ । ତୂଣ ବଦଲ ହୟ ନି ତୋ?

ରାଜଧର । କଖନୋଇ ନା । ପରୀକ୍ଷା କରେ ଦେଖୋ ।

ଈଶା ଖାଁ । ତାଇ ତୋ ଦେଖଛି- ତୂଣ ତୋ ଠିକଇ ଆଛେ । ଆଚ୍ଛା, ବାବା ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ସତ୍ୟ କରେ ବଲୋ, ଏର ମଧ୍ୟେ ତୋମାର ଅଶ୍ୱଶାଳାୟ କେଉ କି ପ୍ରବେଶ କରେଛିଲ?

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସେ କଥାୟ ପ୍ରୟୋଜନ ନେଇ ଖାଁ ସାହେବ ।

ଈଶା ଖାଁ । ଠିକ କରେ ବଲୋ ବାବା, ତୁମି ନିଶ୍ଚୟ ଜାନ କେଉ ତୋମାର ଅଶ୍ୱଶାଳାୟ ଗିୟେ ତୋମାର ସଙ୍ଗେ ତୀର ବଦଲ କରେଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଚୁପ କରୋ ଖାଁ ସାହେବ । ଓ କଥା ଥାକ୍ ।

ଈଶା ଖାଁ । ତା ହଲେ ତୁମି ହାର ମାନଛ?

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ହାଁ, ଆମି ହାର ମାନଛି ।

ଈଶା ଖାଁ । ଶାବାଶ ବାବା, ଶାବାଶ! ତୁମି ରାଜାର ଛେଲେ ବଟେ । ମହାରାଜ, କୋଥାଓ ଏକଟା କିଛୁ ଅନ୍ୟାୟ ହୟେ ଗେଛେ, ସେ କଥାଟା ପ୍ରକାଶ ହଚ୍ଛେ ନା । ଆର-ଏକବାର ପରୀକ୍ଷା ନା ହଲେ ଠିକମତ ମୀମାଂସା ହତେ ପାରବେ ନା ।

ରାଜଧର । ଖାଁ ସାହେବ, ଅନ୍ୟାୟ ଆର କିଛୁ ନୟ, ଆମାର ଜେତାଇ ଅନ୍ୟାୟ ହୟେଛେ । କିନ୍ତୁ ତାଇ ବଲେ ଆବାର ପରୀକ୍ଷାର ଅପମାନ ଆମି ସ୍ୱୀକାର କରତେ ପାରବ ନା । ଆମାର ଜିତ ହଓୟା ଯଦି ଅନ୍ୟାୟ ହୟେ ଥାକେ ସେ ଅନ୍ୟାୟେର ସହଜ ପ୍ରତିକାର ଆଛେ । ଆମି ପୁରସ୍କାର ଚାଇ ନେ, ମଧ୍ୟମ କୁମାରକେଇ ପୁରସ୍କାର ଦେଓୟା ହୋକ ।

ମହାରାଜ । ସେ କଥା ଆମି ବଲତେ ପାରି ନେ- ତୀରେ ଯଖନ ତୋମାର ନାମ ଲେଖା ଆଛେ ତଖନ ତୋମାକେ ପୁରସ୍କାର ଦିତେଇ ଆମି ବାଧ୍ୟ । ଏଇ ତୁମି ନାଓ ।

ତ୍ରିଲୋୟାର-ପ୍ରଦାନ

ରାଜଧର । ପୁରସ୍କାର ଆମି ଶିରୋଧାର୍ଯ କରେ ନିଚ୍ଛି, କିନ୍ତୁ ଆମାର ଏଇ ସୌଭାଗ୍ୟେ କାରୋ ମନ ଯଖନ ପ୍ରସନ୍ନ ହଚ୍ଛେ ନା ତଖନ ଏଇ ତଲୋୟାର ଆମି ଦାଦା ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରକେଇ ଦିଲୁମ ।

[ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ଦିକେ ତଲୋୟାର ଅଗ୍ରସର-କରଣ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ତଲୋୟାର ମାଟିତେ ନିକ୍ଷେପ କରିୟା) ଧିକ୍ ! ତୋମାର ହାତ ଥେକେ ଏ ପୁରସ୍କାରେର ଅପମାନ ଗ୍ରହଣ କରବେ କେ ?

ଇଶା ଖାଁ । (ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ହାତ ଧରିୟା) କୀ ! ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ମହାରାଜେର ଦତ୍ତ ତଲୋୟାର ତୁମି ମାଟିତେ ଫେଲେ ଦିତେ ସାହସ କର ! ତୋମାର ଏଇ ଅପରାଧେର ସମୁଚିତ ଶାସ୍ତି ହଓୟା ଚାଇ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ହାତ ଛାଡ଼ାଇୟା ଲଇୟା) ବୃଦ୍ଧ, ଆମାକେ ସ୍ପର୍ଶ କୋରୋ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । ପୁତ୍ର, ଏକି ପୁତ୍ର ! ତୁମି ଆଜ ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହୟେଛ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସେନାପତି-ସାହେବ, ଆମାକେ କ୍ଷମା କରୋ । ଆମି ଯଥାର୍ଥଇ ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହୟେଛି । ଆମାକେ ଶାସ୍ତି ଦାଓ ।

ଯୁବରାଜ । କ୍ଷାନ୍ତ ହଓ ଭାଇ, ଘରେ ଫିରେ ଚଲୋ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ମହାରାଜେର ପଦଧୂଳି ଲଇୟା) ପିତା, ଅପରାଧ ମାର୍ଜନା କରୁନ । ଆଜ ସକଲ ରକମେଇ ଆମାର ହାର ହୟେଛେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ମହାରାଜ, ଆମାର ଏକଟି ନିବେଦନ ଆଛେ । ଖେଲାର ପରୀକ୍ଷା ତୋ ଚୁକେଛେ, ଏବାର କାଜେର ପରୀକ୍ଷା ହୋକ । ଦେଖା ଯାବେ ତାତେ ଆପନାର କୋନ୍ ପୁତ୍ର ପୁରସ୍କାର ଆନତେ ପାର ।

ମହାରାଜ । କୋନ୍ କାଜେର କଥା ବଲଛ ସେନାପତି ?

ଇଶା ଖାଁ । ଆରାକାନ-ରାଜେର ସଙ୍ଗେ ମହାରାଜେର ଯୁଦ୍ଧେର ମତଲବ ଆଛେ । ସୈନ୍ୟଓ ତୋ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୟେଛେ । ଏଇବାର କୁମାରଦେର ସେଇ ଯୁଦ୍ଧେ ପାଠାନୋ ହୋକ ।

ମହାରାଜ । ଭାଲୋ କଥାଇ ବଲେଛ ସେନାପତି । ଖବର ପେୟେଛି ଆରାକାନେର ରାଜା ଚଟ୍ଟଗ୍ରାମେର ସୀମାନାର କାଛେ ଏସେଛେନ । ବାରବାର ଶିକ୍ଷା ଦିୟେଛି, କିନ୍ତୁ ମୂର୍ଖେର ଶିକ୍ଷାର ଶେଷ ତୋ କିଛୁତେଇ ହୟ ନା, ଯମରାଜେର ପାଠଶାଳାୟ ନା ପାଠାଲେ ଗତି ନେଇ । କୀ ବଲ

ବନ୍ଧୁଗଣ ! ଆମାଦେର ସେଇ ଚିରଶତ୍ରୁର ସଙ୍ଗେ ଲଡ଼ାଇୟେ ଯାତ୍ରା କରେ କ୍ଷାତ୍ରଧର୍ମେ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରତେ ରାଜି ଆଛ କି ?

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଆଛି । ଦାଦାଓ ଯାବେନ ।

ରାଜଧର । ଆମିଓ ଯାବ ନା ମନେ କରଛ ନାକି ?

ମହାରାଜ । ତବେ ଈଶା ଖାଁ, ତୁମି ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ ହୟେ ଏଁଦେର ସକଳକେ ଶତ୍ରୁବିଜୟେ ନିୟେ ଯାଓ । ତ୍ରିପୁରେଶ୍ୱରୀ ତୋମାଦେର ସହାୟ ହୋନ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ରାଜଧରେର ଶିବିର । ରାଜଧର ଓ ଧୁରନ୍ଧର

ଧୁରନ୍ଧର । ତୁମି ପାଁଚ ହାଜାର ସୈନ୍ୟ ନିୟେ ତଫାତେ ଥାକବେ ନାକି ?

ରାଜଧର । ହାଁ- ଇଶା ଖାଁର କାଛେ ଆମି ଏଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଠିୟେଛିଲୁମ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ସେ ତୋ ଆମି ଜାନି; ଆମି ତଖନ ସେଖାନେ ଉପସ୍ଥିତ ଛିଲୁମ । ତାଇ ନିୟେ ଅନେକ କଥାବାର୍ତା ହୟେ ଗେଲ ।

ରାଜଧର । କିରକମ ?

ଧୁରନ୍ଧର । ପ୍ରଥମେଇ ତୋ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ କରେ ଉଠଲେନ । ତିନି ବଲଲେନ, ରାଜଧରେର ଯୁଦ୍ଧପ୍ରଣାଲୀଟାଇ ଐରକମ- ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ଥେକେ ବହୁ ଦୂରେ ଥେକେଇ ତିନି ଯୁଦ୍ଧ କରତେ ଭାଲୋବାସେନ ।

ରାଜଧର । ସେ କଥା ଠିକ । କ୍ଷେତ୍ରେ ଥେକେ ଯୁଦ୍ଧ କରେ ମଜୁରରା, ଦୂରେ ଥେକେ ଯେ ଯୁଦ୍ଧ କରତେ ପାରେ ସେଇ ଯୋଦ୍ଧା । ଇଶା ଖାଁ କୀ ବଲଲେନ ?

ଧୁରନ୍ଧର । ତୋମାର ଉପର ତାଁର ବିଶ୍ୱାସ କିରକମ ସେ ତୋ ତୁମି ଜାନଇ- ତୁମି ଯଦି ପାୟେ ଧରତେ ଯାଓ ତା ହଲେଓ ସନ୍ଦେହ କରେନ ନିଶ୍ଚୟ ଜୁତୋଜୋଡ଼ାଟା ତୋମାର ସରାବାର ମତଲବ ଆଛେ । ତାଇ ଇଶା ଖାଁ ବଲଲେନ, ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ଥେକେ ରାଜଧର ତଫାତେ ଥାକତେ ଚାନ ସେଟା ତାଁର ପକ୍ଷେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ ନୟ, କିନ୍ତୁ ପାଁଚ ହାଜାର ସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ରାଖତେ ଚାନ ସେଇଟେ ଆମାର ଭାଲୋ ଠେକଛେ ନା ।

ରାଜଧର । ଯୁବରାଜ କିଛୁ ବଲଲେନ ନା ?

ଧୁରନ୍ଧର । ଯୁବରାଜ କାଉକେ ଯେ ସନ୍ଦେହ କରବେନ ସେ ପରିମାଣ ବୁଦ୍ଧି ଭଗବାନ ତାଁକେ ଦେନ ନି- ଏମନ-କି, ତୁମି ଯେ ତୁମି, ତୋମାର ଉପରେଓ ତାଁର ସନ୍ଦେହ ହୟ ନା ।

ରାଜଧର । ଦେଖୋ ଧୁରନ୍ଧର,ଦାଦାର କଥା ତୁମି ଅମନ କରେ ବୋଲୋ ନା ।

ଓଃ, ଐ ଜାୟଗାଟା ତୋମାର ଏକଟୁ ନରମ ଆଛେ ସେଟା ମାଝେ ମାଝେ ଭୁଲେ ଯାଇ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଯା ହୋକ, ତିନି ବଲଲେନ, ନା, ନା, ରାଜଧରେର ପ୍ରତି ତୋମରା ଅନ୍ୟାୟ୍ ଅବିଚାର କରଛ, ତାଁର ପ୍ରସ୍ତାବଟା ତୋ ଆମାର ଭାଲୋଇ ଠେକଛେ । ଯୁଦ୍ଧେ ଯଦି ସଂକଟ ଉପସ୍ଥିତ ହୟ୍ ତା ହଲେ ତିନି ତାଁର ସୈନ୍ୟ ନିୟେ୍ ଆମାଦେର ସାହାଯ୍ୟ କରତେ ପାରବେନ । ଯୁବରାଜେର ଅନୁରୋଧେଇ ତୋ ଇଶା ଖାଁ ତୋମାର ପ୍ରସ୍ତାବେ ରାଜି ହଲେନ, ନଇଲେ ତାଁର ବଡ଼ୋ ଇଚ୍ଛେ ଛିଲ ନା । ଯାଇ ହୋକ, କିନ୍ତୁ ଆମି ତୋମାର ଆଲାଦା ଥାକବାର ମତଲବ ଭାଲୋ ବୁଝତେ ପାରଛି ନେ ।

ରାଜଧର । ଓଁଦେର ସଙ୍ଗେ ଏକତ୍ରେ ମିଲେ ଯୁଦ୍ଧ କରେ ଆମାର ଲାଭ କୀ ? ଜିତ ହଲେ ସେ ଜିତକେ କେଉ ଆମାର ଜିତ ବଲବେ ନା ତୋ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ତବୁ ଭୁଲେଓ କେଉ ତୋମାର ନାମ କରତେ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ତଫାତେ ବସେ ଥାକଲେ ଯୁଦ୍ଧେ ଜୟ୍ ହଲେଓ ତୋମାର ଅପଯଶ, ହାରଲେ ତୋ କଥାଇ ନେଇ ।

ରାଜଧର । ଆମାର ଏଇ ପାଁଚ ହାଜାର ସୈନ୍ୟ ନିୟେଇ ଆମି ଯୁଦ୍ଧେ ଜିତବ ଏବଂ ଆମି ଏକଲାଇ ଜିତବ ।

ଦୂତେର ପ୍ରବେଶ

ରାଜଧର । କୀ ରେ, ଯୁଦ୍ଧେର ଖବର କୀ ?

ଦୂତ । ଆଜ୍ଞେ, ଲଡ଼ାଇ ତୋ ସମସ୍ତ ଦିନ ଧରେଇ ଚଲଛେ, କିନ୍ତୁ ଏ ପର୍ଯନ୍ତ ଏଁରା ଶତ୍ରୁଦେର ବ୍ୟୂହ ଭେଦ କରତେ ପାରେନ ନି । ସୂର୍ଯ ଅସ୍ତ ଯାବାର ଆର ତୋ ବେଶି ଦେରି ନେଇ- ଅନ୍ଧକାର ହୟେ୍ ଏଲେ ବୋଧ ହୟ୍ ଯୁଦ୍ଧ ଆଜକେର ମତୋ ବନ୍ଧ ରାଖତେ ହବେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ୍ ଦୂତେର ପ୍ରବେଶ

ରାଜଧର । କେ ତୁମି ?

ଦ୍ୱିତୀୟ୍ ଦୂତ । ଆଜ୍ଞେ ଆମି ବ୍ୟୋମକେଶ । ଯୁବରାଜ ଆମାକେ ପାଠିୟେ୍ ଦିୟେ୍ଛେନ- ସେଓ ପ୍ରାୟ୍ ଦୁଇ ପ୍ରହର ହୟେ୍ ଗେଲ ! ଆପନାର ଯେଖାନେ ସୈନ୍ୟ ନିୟେ୍ ଥାକବାର କଥା ଛିଲ ସେଖାନେ ଆପନାର କୋନୋ ଚିହ୍ନ ନା ପେୟେ୍ ବହୁ ସନ୍ଧାନେ ଏଖାନେ ଏସେଛି ।

ରାଜଧର । ଯୁବରାଜେର ଆଦେଶ କୀ ?

ଦୂତ । ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟେର ସଂଖ୍ୟା ଆମରା ଯେରକମ ଅନୁମାନ କରେଛିଲୁମ ତାର ଚେୟେ ଅନେକ ବେଶି ଦେଖା ଯାଚ୍ଛେ- ଯୁଦ୍ଧ ଖୁବ କଠିନ ହୟେ ଏସେଛେ । କୁମାର ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ତାଁର ଅଶ୍ୱାରୋହୀଦଳ ନିୟେ ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟେର ଉତ୍ତର ଦିକ ଆକ୍ରମଣ କରେଛିଲେନ, ଆର କିଛୁକ୍ଷଣ ସମୟ ପେଲେଇ ତିନି ସେ ଦିକ ଥେକେ ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟକେ ଏକେବାରେ ନଦୀର କିନାରା ପର୍ଯନ୍ତ ହଠିୟେ ଆନତେ ପାରତେନ ।

ରାଜଧର । ସତ୍ୟି ନାକି! ସମୟ ପେଲେ କୀ କରତେ ପାରତେନ ସେ କଥା କଲ୍ପନା କରେ ବିଶେଷ ଲାଭ ଦେଖି ନେ- କିନ୍ତୁ ସମୟ ପାନ ନି ବଲେଇ ବୋଧ ହଚ୍ଛେ ।

ଦୂତ । ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟକେ ଯଖନ ପ୍ରାୟ ଟଲିୟେ ଏନେଛେନ ଏମନ ସମୟ ଖବର ପେଲେନ ଯେ ଯୁବରାଜ ସଂକଟେ ପଡ଼େଛେନ, ଶତ୍ରୁ ତାଁକେ ଘିରେ ଫେଲେଛେ । ଈଶା ଖାଁ ଅନ୍ୟ ଦିକେ ଯୁଦ୍ଧେ ନିଯୁକ୍ତ ଛିଲେନ, ତିନି ଖବର ପେୟେ ବଲଲେନ, ଯୁବରାଜକେ ଉଦ୍ଧାର କରବାର ଜନ୍ୟେ ଆମି ଏଖାନେ ଆସି ନି, ଆମାକେ ଯୁଦ୍ଧେ ଜିତତେ ହବେ; ଆମି ଏଖାନ ଥେକେ ନଡ଼ତେ ଗେଲେଇ ଶତ୍ରୁରା ସୁବିଧା ପାବେ ।

ରାଜଧର । ଦାଦା କି ତବେ-

ଦୂତ । ନା, ତାଁର କୋନୋ ବିପଦ ଏଖନୋ ଘଟେ ନି । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ସୈନ୍ୟ ନିୟେ ତାଁକେ ଉଦ୍ଧାର କରେଛେନ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଗୋଲମାଲେ ଯୁଦ୍ଧେ ଆମାଦେର ଅସୁବିଧା ଘଟଲ । ଆପନାକେ ସନ୍ଧାନ କରବାର ଜନ୍ୟେ ନାନା ଦିକେ ଦୂତ ଗିୟେଛେ- ଆପନାର ସାହାଯ୍ୟ ନା ହଲେ ବିପଦ ଘଟତେଓ ପାରେ, ଅତଏବ ଆପନି ଆର କିଛୁମାତ୍ର ବିଲମ୍ବ କରବେନ ନା ।

ରାଜଧର । ନା, କିଛୁମାତ୍ର ବିଲମ୍ବ କରବ ନା । ଯାଓ, ତୁମି ବିଶ୍ରାମ କରୋ ଗେ ଯାଓ- ଆମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଚ୍ଛି ।

ଦୂତେର ପ୍ରସ୍ଥାନ

ଧୁରନ୍ଧର । ତୁମି ଯାଚ୍ଛ ନାକି?

ରାଜଧର । ଯାଚ୍ଛି ବଟେ, କିନ୍ତୁ ଓ ଦିକେ ନୟ, ଅନ୍ୟ ଦିକେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ବାଡ଼ିର ଦିକେ?

ରାଜଧର । ତୁମିଓ କି ଈଶା ଖାଁର କାଛ ଥେକେ ବିଦ୍ରୂପ ଅଭ୍ୟେସ କରେଛ! ବୀରତ୍ୱ ଯାଁର ଖୁଶି

ତିନି ଦେଖାନ, କିନ୍ତୁ ଯୁଦ୍ଧେ ଜୟ୍ କରେ ଯଦି କେଉ ବାଡ଼ି ଫେରେ ତୋ ସେ ରାଜଧର । ଧୁରନ୍ଧର, ଯାଓ ତୁମି- ଦେଖୋ ଗେ ଆମାର ଶିବିରେ କୋଥାଓ ଯେନ କେଉ ଆଗୁନ ନା ଜ୍ୱାଳେ, ଏକଟି ପ୍ରଦୀପଓ ଯେନ ନା ଜ୍ୱଳତେ ପାୟ୍ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଆଚ୍ଛା, ଆମି ସକଳକେ ସତର୍କ କରେ ଦିଚ୍ଛି- କିନ୍ତୁ କୀ ତୋମାର ଅଭିପ୍ରାୟ୍ ଖୁଲେଇ ବଲୋ-ନା । ତୁମି ଯଦି ଆମାକେ ଆର ଆମି ଯଦି ତୋମାକେ ସନ୍ଦେହ୍ କରି ତା ହ୍‌ଲେ ପୃଥିବୀତେ ଆମାଦେର ଦୁଟିର ତୋ କୋଥାଓ ଭର ଦେବାର ଜାୟ୍‌ଗା ଥାକବେ ନା ।

ରାଜଧର । ଆଜ ରାତ୍ରେର ଅନ୍ଧକାରେ ଆମି ସୈନ୍ୟ ନିୟେ ଗୋପନେ ନଦୀ ପାର ହ୍‌ୟେ ଯାବ । ହ୍‌ଠାତ୍ ଆରାକାନ-ରାଜେର ଶିବିରେ ଉପସ୍ଥିତ ହ୍‌ୟେ ତାକେ ବନ୍ଦୀ କରତେ ହ୍‌ବେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଏଖାନେ କୋଥାୟ୍ ପାର ହ୍‌ବେ, ଘାଟ ତୋ ନେଇ ।

ରାଜଧର । ପଥଘାଟ ଆମି ସମସ୍ତଇ ସନ୍ଧାନ କରେ ଠିକ କରେ ରେଖେଛି । ସୂର୍ଯ ତୋ ଅସ୍ତ ଗେଲ । ଆଜ ଆଡ଼ାଇ ପ୍ରହ୍‌ର ରାତ୍ରେ ଚାଁଦ ଉଠବେ, ତାର ପୂର୍ବେଇ ଆମାଦେର କାଜ ଶେଷ କରତେ ହ୍‌ବେ । ଅତଏବ ଆର ବଡ଼ୋ ବେଶି ଦେରି ନେଇ- ତୁମି ଯାଓ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହ୍‌ଓ ଗେ । ଆର- ଏକଟି କାଜ କରୋ- ଯୁବରାଜେର ଦୂତ ଯେନ ଫିରେ ଯେତେ ନା ପାରେ, ତାକେ ବନ୍ଦୀ କରେ ରାଖୋ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ୍ ଦୃଶ୍ୟ

ଈଶା ଖାଁର ଶିବିର

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଓ ଈଶା ଖାଁ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସେନାପତି-ସାହ୍‌ବେ, ଆପନି ଦାଦାର ଉପର ରାଗ କରବେନ ନା । ଆଜ ରାତ୍ରେ ସୈନ୍ୟେରା ବିଶ୍ରାମ କରୁକ, କାଲ ଆମରା ଯୁଦ୍ଧେ ଜୟ୍‌ଲାଭ କରବ ।

ଈଶା ଖାଁ । ଦେଖୋ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ଆଗୁନ ଯତ ଶୀଘ୍ର ନେବାନୋ ଯାୟ୍ ତତଇ ମଙ୍ଗଳ- ତାକେ ସମୟ୍ ଦିଲେ କିସେର ଥେକେ କୀ ଘଟେ କିଛୁଇ ବଲା ଯାୟ୍ ନା । ଆଜଇ ଆମରା ଜିତେ ଆସତୁମ- କେବଳ ତୋମାର ଦାଦା ନିତାନ୍ତ ନିର୍ବୋଧେର ମତୋ ଶତ୍ରୁଦେର ମାଝ୍‌ଖାନେ ନିଜେକେ ଖାମକା ଜଡ଼ିୟେ ବସଲେନ, ଆମାଦେର ସମସ୍ତ ପଣ୍ଡ ହ୍‌ୟେ ଗେଲ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ନିର୍ବୋଧେର ମତୋ କେନ ବଲଛ ଖାଁ ସାହ୍‌ବେ, ବଲୋ ବୀରେର ମତୋ- ତିନି ସାମାନ୍ୟ କୟ୍‌ଜନ ସୈନ୍ୟ ନିୟେ-

ଇଶା ଖାଁ । ଯେଖାନେ ଗିୟେ ପଡ଼େଛିଲେନ ସେଖାନେ କେବଳ ନିର୍ବୋଧଇ ଯେତେ ପାରେ-

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ଉତ୍ତେଜିତସ୍ୱରେ) ନା, ସେଖାନେ ବୀର ନା ହଲେ କେଉ ପ୍ରବେଶ କରତେ ସାହସ କରତେ ପାରେ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । ଆଚ୍ଛା ବାବା, ତୋମାର କଥା ମାନଛି । କିନ୍ତୁ ଶୁଧୁ ବୀର ନୟ, ନିର୍ବୋଧ ବୀର ନା ହଲେ ସେ ଦିକେ କେଉ ଯେତ ନା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କିନ୍ତୁ ତାତେ ତୋମାର ଲଡ଼ାଇୟେର ତୋ କୋନୋ ବ୍ୟାଘାତ ହୟ ନି ।

ଇଶା ଖାଁ । ଖୁବ ବ୍ୟାଘାତ ହୟେଛିଲ । ଆମାର ସୈନ୍ୟେରା ଖବର ପେୟେ ସକଲେଇ ଚଞ୍ଚଲ ହୟେ ଉଠଲ, ତାଦେର କି ଆର ଲଡ଼ାଇୟେ ମନ ଛିଲ ? ଆମାଦେର ସୈନ୍ୟେର ମଧ୍ୟେ ଏକଜନଓ ନେଇ ଯୁବରାଜେର ବିପଦେର ଖବର ଶୁନେ ଯେ ସ୍ଥିର ଥାକତେ ପାରେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କିନ୍ତୁ ସେନାପତି-ସାହେବ, ଆମାଦେର ରାଜଧରେର ଖବର କୀ ?

ଇଶା ଖାଁ । ଆମି ଚାର ଦିକେଇ ଦୂତ ପାଠିୟେଛିଲୁମ, ଏକଜନ ଛାଡ଼ା ସବ ଦୂତଇ ଫିରେ ଏସେଛେ- କୋଥାଓ ତାର କୋନୋ ସନ୍ଧାନ ପାଓୟା ଯାଚ୍ଛେ ନା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ହା ହା ହା ହା, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପାଲିୟେଛେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ହାସିର କଥା ନୟ ବାବା ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତା କୀ କରବ, ସେନାପତି-ସାହେବ, ଆମି ଖୁଶି ହୟେଛି । ଆମରା ଯୁଦ୍ଧ କରେ ମରତୁମ ଆର ଓ ଯେ ଆମାଦେର ଖ୍ୟାତିତେ ଭାଗ ବସାତ ସେ ଆମାର କିଛୁତେ ସହ୍ୟ ହତ ନା; ତାର ଚେୟେ ଓ ଭେଗେ ଗେଛେ ସେ ଭାଲୋଇ ହୟେଛେ । ଏବାରକାର ଅସ୍ତ୍ରପରୀକ୍ଷାୟ ତୋ ଫାଁକି ଚଲବେ ନା ।

ଇଶା ଖାଁ । କିନ୍ତୁ ସେବାର କୀ ହୟେଛିଲ ତୁମି ଆମାର କାଛେ ବଲ ନି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସେ ବଲବାର କଥା ନା ଖାଁ ସାହେବ- ସେ ଆମାକେ କିଛୁ ଜିଜ୍ଞାସା କୋରୋ ନା, ସେବାର ଆମି ହେରେଛିଲୁମ ।

ଇଶା ଖାଁ । ତୀର ଛୁଁଡ଼େ ହାର ନି ବାବା, ରାଗ କରେ ହେରେଛିଲେ ।

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଆରାକାନ-ରାଜେର ଶିବିର

ଆରାକାନ-ରାଜ ଓ ରାଜଧର

ଆରାକାନ-ରାଜ ଦେଖୁନ ରାଜକୁମାର, ଆମାକେ ବନ୍ଦୀ କରେ ଆପନାଦେର କୋନୋ ଲାଭ ନେଇ ।

ରାଜଧର । କେନ ଲାଭ ନେଇ ରାଜନ୍? ଏଇ ଯୁଦ୍ଧେର ମଧ୍ୟେ ଆପନାକେ ଲାଭ କରାଇ ତୋ ସବ ଚେୟେ ବଡ଼ୋ ଲାଭ ।

ଆରାକାନ-ରାଜ ତାତେ ଯୁଦ୍ଧେର ଅବସାନ ହବେ ନା । ଆମାର ଭାଇ ହାମ୍‌ଚୁ ରୟେଛେ, ସୈନ୍ୟେରା ତାକେଇ ରାଜା କରବେ, ଯୁଦ୍ଧ ଯେମନ ଚଲଛିଲ ତେମନି ଚଲବେ ।

ରାଜଧର । ଆପନାକେ ମୁକ୍ତିଇ ଦେବ, କିନ୍ତୁ ସେଟା ତୋ ଏକେବାରେ ବିନା ମୂଲ୍ୟେ ଦେଓୟା ଚଲବେ ନା ।

ଆରାକାନ-ରାଜ ସେ ଆମି ଜାନି, ମୂଲ୍ୟ ଦିତେ ହବେ । ଆମି ଆପନାର କାଛେ ପରାଜୟ୍ ସ୍ୱୀକାର କରେ ସନ୍ଧିପତ୍ର ଲିଖେ ଦିତେ ରାଜି ଆଛି ।

ରାଜଧର । ଶୁଧୁ ସନ୍ଧିପତ୍ର ଦିଲେ ତୋ ହବେ ନା ମହାରାଜ । ଆପନି ଯେ ପରାଜୟ୍ ସ୍ୱୀକାର କରଲେନ ତାର କିଛୁ ନିଦର୍ଶନ ତୋ ଦେଶେ ନିୟେ ଯେତେ ହବେ ।

ଆରାକାନ-ରାଜ ଆପନାକେ ପାଁଚ ଶତ ବ୍ରହ୍ମଦେଶେର ଘୋଡ଼ା ଓ ତିନଟି ହାତି ଉପହାର ଦେବ ।

ରାଜଧର । ସେ ଉପହାରେ ଆମାର ପ୍ରୟୋଜନ ନେଇ- ମହାରାଜେର ମାଥାର ମୁକୁଟ ଆମାକେ ଦିତେ ହବେ ।

ଆରାକାନ-ରାଜ ତାର ଚେୟେ ପ୍ରାଣ ଦେଓୟା ସହଜ ଛିଲ ।

ରାଜଧର । ପ୍ରାଣ ଦିଲେଓ ମୁକୁଟଟି ତୋ ବାଁଚାତେ ପାରବେନ ନା, ମାଝେର ଥେକେ ପ୍ରାଣଟାଇ ବୃଥା ଯାବେ ।

ଆରାକାନ-ରାଜ ତବେ ମୁକୁଟ ନିନ, କିନ୍ତୁ ଏଇ ମୁକୁଟେର ସହିତ ଆରାକାନେର ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଶତ୍ରୁତା ଆପନି ଘରେ ନିୟେ ଯାଚ୍ଛେନ । ଏଇ ମୁକୁଟ ଯତଦିନ ନା ଆବାର ଫିରେ ପାବ ତତଦିନ ଆମାର ରାଜବଂଶେ ଶାନ୍ତି ଥାକବେ ନା ।

ରାଜଧର । ଏଇ ତୋ ରାଜାର ମତୋ କଥା । ଆମରାଓ ତୋ ଶାନ୍ତି ଚାଇ ନେ ମହାରାଜ, ଆମରା କ୍ଷତ୍ରିୟ୍ । ଆର-ଏକଟି କର୍ତବ୍ୟ ବାକି ଆଛେ । ଶୀଘ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ନିବାରଣ କରେ ଏକ ଆଦେଶପତ୍ର

ଆପନାର ସେନାପତିର ନିକଟ ପାଠିୟେ ଦିନ, ଓପାରେ ଏତକ୍ଷଣ ଯୁଦ୍ଧେର ଉଦ୍ୟୋଗ ହଚ୍ଛେ ।

ଆରାକାନ-ରାଜ । ଏଖନଇ ଆମାର ଆଦେଶ ନିୟେ ଦୂତ ଯାବେ ।

ରାଜଧର । ତବେ ଚଲୁନ, ସନ୍ଧିପତ୍ର ଲେଖାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାକ ।

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ରଣକ୍ଷେତ୍ର

ଯୁବରାଜ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର

ଯୁବରାଜ । ଆଜକେର ଯୁଦ୍ଧେ ଗତିକଟା ଭାଲୋ ବୋଝା ଯାଚ୍ଛେ ନା । ଆମାର ମନେ ହଚ୍ଛେ ଆମାଦେର ସୈନ୍ୟେରା କାଲକେର ବ୍ୟାପାରେ ଆଜଓ ନିରୁତ୍ସାହ ହୟେ ରୟେଛେ- ଓରା ଯେନ ଭାଲୋ କରେ ଲଡ଼ଛେ ନା । ଈଶା ଖାଁ କୋନ୍ ଦିକେ ?

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଐ-ଯେ ପୂର୍ବକୋଣେ ତାଁର ନିଶାନ ଦେଖା ଯାଚ୍ଛେ ।

ଯୁବରାଜ । ଭାଇ, ତୁମି କେନ ଆଜ ଆମାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରୟେଛ ? ତୋମାର ବୋଧ ହୟ୍ ଐ ଉତ୍ତରେର ଦିକେ ଯାଓୟାଇ କର୍ତବ୍ୟ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ନା, ଆମାର ଏଇ ଜାୟଗାଇ ଭାଲୋ ।

ଯୁବରାଜ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ତୁମି ତୋମାର ଦାଦାକେ ଆଜ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିତା ଥେକେ ବାଁଚାବାର ଜନ୍ୟେ ସତର୍କ ହୟେ କାଛେ କାଛେ ଫିରଛ । ଖାଁ ସାହେବ ଯେ ଆବାର କୋନୋ ସୁଯୋଗେ ଆମାର ବୁଦ୍ଧିର ଦୋଷ ଧରବେନ ଏଟା ତୋମାର ଭାଲୋ ଲାଗଛେ ନା । କିନ୍ତୁ ଭାଇ, ଆମାରଓ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିତାର ସୀମା ଆଛେ- ଆମି ଆଜ ବୋଧ ହୟ୍ ସାବଧାନେ କାଜ କରତେ ପାରବ । ଐ ଦେଖୋ, ଚେୟେ ଦେଖୋ, ଆମାର କିନ୍ତୁ ଭାଲୋ ବୋଧ ହଚ୍ଛେ ନା । ଐ ଦେଖୋ, ଐ ପାଶେ ଆମାଦେର ସୈନ୍ୟେରା ଯେନ ଟଲେଛେ, ଏଖନଇ ପାଲାତେ ଆରମ୍ଭ କରବେ- ତୁମି ନା ହଲେ କେଉ ଓଦେର ଠେକାତେ ପାରବେ ନା । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ଦେରି କୋରୋ ନା, ଆମାର ଜନ୍ୟେ ତୋମାର କୋନୋ ଭୟ୍ ନେଇ । ଏକି ! ଏକି ! ଏକି !

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତାଇ ତୋ, ଏକି ! ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟେରା ହଠାତ୍ ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଧ କରଲେ ଯେନ !

ଯୁବରାଜ । ଐ-ଯେ ସନ୍ଧିର ନିଶାନ ଉଡ଼ିୟେଛେ ! ଓଦେର ତୋ ପରାଜୟେର କୋନୋ ଲକ୍ଷଣ ଛିଲ

ନା, ତବେ କେନ ଏମନ ଘଟଲ । ଆମାର ତୋ ମନେ ହଚ୍ଛିଲ ଆଜକେର ଯୁଦ୍ଧେ ଆମାଦେର ସୈନ୍ୟେରାଇ ଟଲ୍‌ମଲ୍ କରଛେ ।

ଦୂତେର ପ୍ରବେଶ

ଦୂତ । ଯୁବରାଜ, ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ ଯୁଦ୍ଧେ କ୍ଷାନ୍ତ ହୟେଛେ ।

ଯୁବରାଜ । ସେ ତୋ ଦେଖତେ ପାଚ୍ଛି । ଏର କାରଣ କୀ ?

ଦୂତ । କାରଣ ଏଖନୋ ଜାନତେ ପାରି ନି, କିନ୍ତୁ ଶୁନତେ ପେୟେଛି, ଆରାକାନ-ରାଜ ଆର ଆମାଦେର ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରବେନ ନା ବଲେ ସଂବାଦ ପାଠିୟେଛେନ ।

ଯୁବରାଜ । ସୁସଂବାଦ । ଆମାର କେବଲ ମନେ ଏକଟି ବେଦନା ବାଜଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କିସେର ବେଦନା, ଦାଦା ?

ଯୁବରାଜ । ରାଜଧର କେନ ସୈନ୍ୟ ନିୟେ ଚଲେ ଗେଲ । ସେ ଯଦି ଥାକତ ତା ହଲେ କୀ ଆନନ୍ଦେର ସଙ୍ଗେ ଆମରା ତିନ ଭାଇ ଜୟୋତ୍ସବ କରତେ ପାରତୁମ । ଆଜକେର ଆମାଦେର ଜୟଗୌରବେର ମଧ୍ୟେ ଏଇ ଏକଟି ମସ୍ତ ଅଭାବ ରୟେ ଗେଲ- ରାଜଧର ଯୁଦ୍ଧେ ଯୋଗ ନା ଦିୟେ ଆମାକେ ବଡ଼ୋ ଦୁଃଖ ଦିୟେଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଜୟେର ଭାଗ ନା ନିୟେଇ ସେ ଯଦି ପାଲିୟେ ଥାକେ ତାତେ ଏମନି କୀ କ୍ଷତି ହୟେଛେ ଦାଦା !

ଯୁବରାଜ । ନା ଭାଇ, ଆମରା ତିନ ଭାଇ ଏକତ୍ରେ ବେରିୟେଛି, ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀର ପ୍ରସାଦ ଆମରା ଭାଗ କରେ ଭୋଗ ନା କରତେ ପାରଲେ ଆମାର ତୋ ମନେ ଦୁଃଖ ଥେକେ ଯାବେ । ରାଜଧର ଯଦି ମାଥା ହେଁଟ କରେ ବାଡ଼ି ଫେରେ, ଆମାଦେର ସୌଭାଗ୍ୟେ ଯଦି ତାର ମୁଖ ବିମର୍ଷ ହୟ, ତା ହଲେ ଏଇ କୀର୍ତି ଆମାକେ କିଛୁମାତ୍ର ସୁଖ ଦେବେ ନା ।– ଐ-ଯେ ଘୋଡ଼ା ଛୁଟିୟେ ସେନାପତି-ସାହେବ ଆସଛେନ ।

ଇଶା ଖାଁର ପ୍ରବେଶ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଖାଁ ସାହେବ, ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟ ହଠାତ୍ ଯୁଦ୍ଧ ଥାମିୟେ ଦିଲେ କେନ ତାର କୋନୋ ଖବର ପେୟେଛ ?

ଇଶା ଖାଁ । ପେୟେଛି ବୈକି । ରାଜଧର ଆରାକାନ-ରାଜକେ ବନ୍ଦୀ କରେଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ରାଜଧର ! ମିଥ୍ୟା କଥା !

ଇଶା ଖାଁ । ଯା ମିଥ୍ୟା ହଓୟା ଉଚିତ ଛିଲ, ଏକ-ଏକ ସମୟ୍ ତାଓ ସତ୍ୟ ହୟେ୍ ଓଠେ । ଆମି ଦେଖତେ ପାଚ୍ଛି ଆଲ୍ଲାର ଦୂତେରା ଏକ-ଏକ ସମୟ୍ ଘୁମିୟେ୍ ପଡ଼େ, ଶୟ୍ତାନ ତଖନ ସମସ୍ତ ହିସାବ ଉଲ୍‌ଟୋ କରେ ଦିୟେ୍ ଯାୟ୍ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଶୟ୍ତାନଓ କି ରାଜଧରକେ ଜିତିୟେ୍ ଦିତେ ପାରେ !

ଇଶା ଖାଁ । ଏକବାର ତୋ ଜିତିୟେଛିଲ ସେଇ ଅସ୍ତ୍ରପରୀକ୍ଷାର ସମୟ୍- ଏବାରଓ ସେଇ ଶୟ୍ତାନ ଜିତିୟେଛେ ।

ଯୁବରାଜ । ସେନାପତି-ସାହେବ, ତୁମି ରାଜଧରେର ଉପର ରାଗ କୋରୋ ନା ! ସେ ଯଦି ଜିତେ ଥାକେ ତାତେ ତୋ ଆମାଦେରଇ ଜିତ । କଖନ ସେ ଯୁଦ୍ଧ କରଲେ, କଖନ ବା ବନ୍ଦୀ କରଲେ, ଆମରା ତୋ ଜାନତେ ପାରି ନି ।

ଇଶା ଖାଁ । କାଲ ସନ୍ଧ୍ୟାର ପରେ ଆମରା ଯଖନ ଯୁଦ୍ଧେ କ୍ଷାନ୍ତ ଦିୟେ୍ ଶିବିରେ ଫିରେ ଏଲେମ ତଖନ ସେ ଅନ୍ଧକାରେ ଗୋପନେ ନଦୀ ପାର ହୟେ୍ ହଠାତ୍ ଆରାକାନ-ରାଜେର ଶିବିର ଆକ୍ରମଣ କରେ ତାଁକେ ବନ୍ଦୀ କରେଛେ । ଆମାଦେର ସାହାଯ୍ୟ କରବାର ଜନ୍ୟେ ଆମି ତାକେ ଯେଖାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାକତେ ବଲେଛିଲୁମ ସେଖାନେ ସେ ଛିଲଇ ନା । ଆମି ସେନାପତି, ଆ-ମାର ଆଦେଶ ସେ ମାନ୍ୟଇ କରେ ନି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଅସହ୍ୟ ! ଏଜନ୍ୟେ ତାର ଶାସ୍ତି ପାଓୟା ଉଚିତ ।

ଇଶା ଖାଁ । ଶୁଧୁ ତାଇ ! ଯୁବରାଜ ଉପସ୍ଥିତ ଥାକତେ ସେ କିନା ନିଜେର ଇଚ୍ଛାମତ ସନ୍ଧିପତ୍ର ରଚନା କରେଛେ !

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଏର ଶାସ୍ତି ନା ଦିଲେ ଅନ୍ୟାୟ୍ ହବେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ତୋମାର ଦାଦାକେ ଏଇ ସହଜ କଥାଟି ବୁଝିୟେ୍ ଦାଓ ଦେଖି ।

ରାଜଧରେର ପ୍ରବେଶ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ରାଜଧର ! ତୁମି କାପୁରୁଷତା ପ୍ରକାଶ କରେଛ ।

ରାଜଧର । ତୋମାର ମତୋ ଯୁଦ୍ଧେ ଭଙ୍ଗ ଦିୟେ ପୁରୁଷକାର ପ୍ରକାଶ କରତେ ଆମି ଏତ ଦୂରେ ଆସି ନି- ଆମି ଯୁଦ୍ଧ ଜୟ୍ କରତେ ଏସେଛିଲୁମ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ତୁମି ଯୁଦ୍ଧ କରେଛ ! ଏବଂ ଜୟ୍ କରେଛ ! ଜୟ୍ଲକ୍ଷ୍ମୀର ମୁଖ ଯେ ଲଜ୍ଜାୟ୍ ଲାଲ କରେ ତୁଲେଛ !

ରାଜଧର । ତା ହତେ ପାରେ, ସେଟା ପ୍ରଣୟେର ଲଜ୍ଜା । କିନ୍ତୁ ତିନି ଯେ ଆମାକେ ବରଣ କରେଛେନ ତାର ସାକ୍ଷୀ ଏଇ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଏ ମୁକୁଟ କାର ?

ରାଜଧର । ଏ ମୁକୁଟ ଆମାର । ଏ ଆମାର ଜୟେର ପୁରସ୍କାର ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଯୁଦ୍ଧ ଥେକେ ପାଲିୟେଛ ତୁମି- ତୁମି ପୁରସ୍କାର ପାବେ କିସେର ! ଏ ମୁକୁଟ ଯୁବରାଜ ପରବେନ ।

ରାଜଧର । ଆମି ଜିତେ ଏନେଛି, ଆମିଇ ପରବ ।

ଯୁବରାଜ । ରାଜଧର ଠିକ କଥାଇ ବଲେଛେନ । ଓଁର ଜୟେର ଧନ ତୋ ଉନିଇ ପରବେନ ।

ଇଶା ଖାଁ । ସେନାପତିର ଆଦେଶ ଲଙ୍ଘନ କରେ ଉନି ଅନ୍ଧକାରେ ଶୃଗାଲବୃତ୍ତି ଅବଲମ୍ବନ କରଲେନ- ଆର ଉନି ପରବେନ ମୁକୁଟ ! ଭାଙା ହାଁଡ଼ିର କାନା ପରେ ଯଦି ଦେଶେ ଯାନ ତବେଇ ଓଁକେ ସାଜବେ ।

ରାଜଧର । ଆମି ଯଦି ନା ଥାକତୁମ ଭାଙା ହାଁଡ଼ିର କାନା ତୋମାଦେର ପରତେ ହତ । ଏତକ୍ଷଣ ଥାକତେ କୋଥାୟ୍ !

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଯେଖାନେଇ ଥାକି ତୋମାର ମତୋ ପାଲିୟେ ଥାକତୁମ ନା ।

ଯୁବରାଜ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର, ତୁମି ଅନ୍ୟାୟ୍ ବଲଛ ଭାଇ । ସତ୍ୟ ବଲତେ କି, ରାଜଧର ନା ଥାକଲେ ଆଜ ଆମାଦେର ବିପଦ ହତ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କିଚ୍ଛୁ ବିପଦ ହତ ନା । ରାଜଧର ସୈନ୍ୟ ଲୁକିୟେ ରେଖେଇ ଆମାଦେର ବିପଦେ ଫେଲବାର ଚେଷ୍ଟା କରେଛିଲ । ରାଜଧର ନା ଥାକଲେ ଏ ମୁକୁଟ ଆମି ଯୁଦ୍ଧ କରେ ଆନତୁମ । ରା-ଜଧର ଚୁରି କରେ ଏନେଛେ । ଦାଦା, ଏ ମୁକୁଟ ଏନେ ଆମି ତୋମାକେଇ ପରାତୁମ, ନିଜେ ପରତୁମ ନା ।

ଯୁବରାଜ । (ରାଜଧରେର ପ୍ରତି) ଭାଇ, ତୁମିଇ ଆଜ ଜିତେଛ । ତୁମି ନା ଥାକଲେ ଅଳ୍ପ ସୈନ୍ୟ ନିୟେ ଆମାଦେର କୀ ବିପଦ ହତ ବଲା ଯାୟ୍ ନା । ଏ ମୁକୁଟ ଆମି ତୋମାକେଇ ପରିୟେ ଦିଛି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ରୁଦ୍ଧକଣ୍ଠେ) ରାଜଧର କ୍ଷାତ୍ରଧର୍ମ ଲଙ୍ଘନ କରେଛେ ବଲେ ତୋମାର କାଛ ଥେକେ ଆଜ ପୁରସ୍କାର ପେଲେ- ଆର ଆମି ଯେ ପ୍ରାଣକେ ତୁଚ୍ଛ କରେ ବିପଦେର ମୁଖେ ଦାଁଡ଼ିୟେ ଯୁଦ୍ଧ କରଲୁମ, ତୋମାର ମୁଖ ଥେକେ ଏକଟା ପ୍ରଶଂସାର କଥାଓ ଶୁନତେ ପେଲୁମ ନା! ଏମନ କଥା ତୋମାର ମୁଖ ଥେକେ ଆଜ ଶୁନତେ ହଲ ଯେ, ରାଜଧର ନା ଥାକଲେ କେଉ ତୋମାକେ ବିପଦ ହତେ ଉଦ୍ଧାର କରତେ ପାରତ ନା! କେନ ଦାଦା, ଆମି କି ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ଥେକେ ଆର ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯନ୍ତ ତୋମାର ଚୋଖେର ସାମନେ ଦାଁଡ଼ିୟେ ଲଡ଼ାଇ କରି ନି! ଆମି କି ରଣକ୍ଷେତ୍ର ଛେଡ଼େ ପାଲିୟେଛିଲୁମ! ଆମି କି ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟେର ବେଷ୍ଟନ ଛିନ୍ନ କରେ ତୋମାର ସାହାଯ୍ୟେର ଜନ୍ୟେ ଆସି ନି! କୀ ଦେଖେ ତୁମି ବଲଲେ ତୋମାର ସ୍ନେହେର ରାଜଧର ଛାଡ଼ା କେଉ ତୋମାକେ ବିପଦ ଥେକେ ଉଦ୍ଧାର କରତେ ପାରତ ନା!

ଯୁବରାଜ । ଭାଇ, ଆମି ନିଜେର ବିପଦେର କଥା ବଲଛି ନେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଥାକ୍ ଦାଦା, ଥାକ୍ । ଆର କିଛୁଇ ବଲତେ ହବେ ନା । ରାଜଧରେର ମତୋ ଏମନ ଅସାଧାରଣ ବୀରକେ ଯଖନ ତୁମି ସହାୟ ପେୟେଛ ତଖନ ଆମାର ଆର ପ୍ରୟୋଜନ ନେଇ- ଆମି ଚଲଲେମ ।

ଯୁବରାଜ । ଭାଇ, ଆବାର! ଆବାର ତୁମି ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହଚ୍ଛ!

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଯେଖାନେ ଆମାର ପ୍ରୟୋଜନ ନେଇ ସେଖାନେ ଆମାର ପକ୍ଷେ ଥାକାଇ ଅପମାନ ।

[ପ୍ରସ୍ଥାନ

ଇଶା ଖାଁ । ଯୁବରାଜ, ଏ ମୁକୁଟ ତୋମାର କାଉକେ ଦେବାର ଅଧିକାର ନେଇ । ଆମି ସେନାପତି, ଆମି ଯାକେ ଦେବ ଏ ତାରଇ ହବେ ।

[ରାଜଧରେର ମାଥା ହଇତେ ମୁକୁଟ ଲଇୟା ଯୁବରାଜକେ ପରାଇୟା ଦିତେ ଉଦ୍ୟତ ହଇଲେନ

ଯୁବରାଜ । (ସରିୟା ଗିୟା) ନା, ଏ ମୁକୁଟ ଆମି ନିତେ ପାରି ନେ ।

ଇଶା ଖାଁ । ତବେ ଥାକ୍ । ଏ ମୁକୁଟ କେଉ ପାବେ ନା । ଏ କର୍ଣ୍ଣଫୁଲିର ଜଲେ ଯାକ । (ମୁକୁଟ ନିକ୍ଷେପ) ରାଜଧର ଯୁଦ୍ଧେର ନିୟମ ଲଙ୍ଘନ କରେଛେନ, ଉନି ଶାସ୍ତିର ଯୋଗ୍ୟ ।

ରାଜଧର । ଦାଦା, ତୁମି ସାକ୍ଷୀ ରଇଲେ । ଏ ଆମି ଭୁଲବ ନା ।

ଯୁବରାଜ । ଏଇଟେଇ କି ସକଲେର ଚେୟେ ମନେ ରାଖବାର କଥା ! ମୁକୁଟଟା ଯଦି ଜଲେ ଗିୟେ ଥାକେ ତବେ ଓର ସମସ୍ତ ଲାଞ୍ଛନାଓ ଯାକ । ତୋମାରଓ ଯା ଭୋଲବାର ଭୋଲୋ, ଆମାଦେରଓ ଯା ଭୋଲବାର ଭୁଲେ ଯାଇ । ଦେଖି, ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ସତ୍ୟଇ ରାଗ କରେ ଆମାଦେର ଛେଡ଼େ ଚଲେ ଗେଲ କି ନା ।

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

ଶିବିର

ରାଜଧର ଓ ଧୁରନ୍ଧର

ରାଜଧର । ଧୁରନ୍ଧର, ଆମାର ମୁକୁଟ ଯେଖାନେ ଗିୟେଛେ ଆମାଦେର ଯୁଦ୍ଧଜୟକେଓ ସେଇ କର୍ଣ୍ଣଫୁଳିର ଜଲେ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଆବାର ହାରବେ ନାକି ?

ରାଜଧର । ହାଁ, ଏବାର ହେରେ ଜିତବ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ଅହଂକାରକେ ଧୁଲୋୟ ନା ଲୁଟିୟେ ଦିୟେ ଆମି ଫିରବ ନା । ଆମାର ହାତେର ଜିତକେ ତିନି ଗ୍ରହଣ କରବେନ ନା ! ଦେଖି, ଏବାର ନିଜେ ତିନି କେମନ ଜିତତେ ପାରେନ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଅତ ବେଶି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋୟୋ ନା- ଦୈବାତ୍ ଜିତେ ଯେତେଓ ପାରେ । ସତ୍ୟି କଥାୟ୍ ରାଗ କରଲେ ଚଲବେ ନା, ଯୁଦ୍ଧବିଦ୍ୟାଟା ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଏକଟୁ ଶିଖେଛେ ।

ରାଜଧର । ଆଚ୍ଛା, ସେ-ସବ ତର୍କ ପରେ ହବେ । ଏଖନ ତୋମାକେ ଏକଟି କାଜ କରତେ ହବେ । ଆରାକାନ-ରାଜ ସୈନ୍ୟ ନିୟେ କାଲ ପ୍ରାତେଇ ଯାତ୍ରା କରବେନ । କଥା ଆଛେ ଯତଦିନ ନା ତିନି ଚଟ୍ଟଗ୍ରାମେର ସୀମାନା ପେରିୟେ ଯାବେନ ତତଦିନ ତାଁର ସେନାପତିରା ଆମାର ଶିବିରେ ବନ୍ଦୀ ଥାକବେନ । ତିନି ଶିବିର ତୋଲବାର ପୂର୍ବେଇ ଆଜ ରାତ୍ରେ ଗୋପନେ ତାଁର କାଛେ ତୁମି ଆମାର ଏଇ ଚିଠିଖାନା ନିୟେ ଯାବେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଚିଠିତେ କୀ ଆଛେ ସେଟା ତୋ ଆମାର ଜାନା ଭାଲୋ । କେନନା, ଯଦି ଦୁଟୋ-ଏକଟା କଥା ବଲବାର ଦରକାର ହୟ୍ ତା ହଲେ ବ'ଲେ କାଜଟା ଚୁକିୟେ ଆସତେ ପାରବ ।

ରାଜଧର । ଆମି ଲିଖେଛି ଆମି ଅପମାନିତ ହୟେଛି, ଏଇଜନ୍ୟ ଆମାର ଭାଇଦେର କାଛ ଥେକେ ଆମି ଅବସର ନିଲୁମ । ଆମାର ପାଁଚ ହାଜାର ସୈନ୍ୟ ନିୟେ ଆମି ଗୃହେ ଫେରବାର ଛଲେ ଦୂରେ ଚଲେ ଯାବ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରଓ ଦାଦାର ଉପର ଅଭିମାନ କରେ ଚଲେ ଗେଛେ । ସୈନ୍ୟରାଓ ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହୟେ ଗେଛେ ଜେନେ ଫେରବାର ଜନ୍ୟେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଚ୍ଛେ- ଏଇ ଅବକାଶେ ଯଦି ଆରାକାନ-ରାଜ ସହସା ଆକ୍ରମଣ କରେନ ତା ହଲେ ତ୍ରିପୁରାର ସୈନ୍ୟଦେର ନିଶ୍ଚୟ୍ ହାର ହବେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ହାର ତୋ ହବେ । ତାର ପରେ ? ତୁମି-ସୁଦ୍ଧ ହାୟ୍ ହାୟ୍ କ'ରେ ମରବେ ନା ତୋ !

ଆଗୁନ ଯଦି ଲାଗାତେ ହୟ୍ ତୋ ନିଜେର ଘରେର ଚାଳଟା ସାମଲେ ଲାଗାତେ ହବେ ।

ରାଜଧର । ଆମାକେ ସାବଧାନ କରେ ଦେବାର ଜନ୍ୟେ ଆର-କାରୋ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରୟୋଜନ ହବେ ନା । ତୁମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଓ ଗେ- ଦେଖୋ, କେଉ ଯେନ ଜାନତେ ନା ପାରେ । ଆମାର ସୈନ୍ୟେରା ଯଦି କୋନୋମତେ ସନ୍ଦେହ କରେ ତା ହଲେ ସମସ୍ତଇ ପଣ୍ଡ ହବେ ।

ଧୁରନ୍ଧର । ଦେଖୋ ରାଜଧର, ଆମାକେ ସାବଧାନ କ'ରେ ଦେବାର ଜନ୍ୟେଓ ଆର୍-କାରୋ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରୟୋଜନ ହବେ ନା- ତୁମି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଥାକୋ ।

ଷଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

ରଣକ୍ଷେତ୍ର

ଈଶା ଖାଁ ଓ ଯୁବରାଜ

ଈଶା ଖାଁ । ଯୁବରାଜ, ଆଲ୍ଲାକେ ସ୍ମରଣ କରୋ । ଆଜ ବଡ଼ୋ ଶକ୍ତ ସମୟ୍ ଏସେଛେ ।

ଯୁବରାଜ । ଶକ୍ତଟା କିସେର, ଖାଁ ସାହେବ ! ଭଗବାନେର ଯଖନ ଇଚ୍ଛା ହୟ୍ ତଖନ ମରାଓ ଶକ୍ତ ନୟ୍, ବାଁଚାଓ ଶକ୍ତ ନୟ୍- ସବଇ ସହଜ ।

ଈଶା ଖାଁ । ମହାରାଜ ଆମାର ହାତେ ତୋମାଦେର ଦିୟେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଛିଲେନ, ସେଇଜନ୍ୟେଇ ମନେ ଆକ୍ଷେପ ହଚ୍ଛେ; ନଇଲେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରେ ମୃତ୍ୟୁ ତୋ ବିବାହଶଯ୍ୟାୟ୍ ନିଦ୍ରା । ଯୁବରାଜ, ତୁମି ପାଲାବାର ଚେଷ୍ଟା କରୋ- ଯୁଦ୍ଧେର ଭାର ଆମାର ଉପର ରଇଲ ।

ଯୁବରାଜ । ତୁମି ଆମାଦେର ଅସ୍ତ୍ରଗୁରୁ, ତୋମାର ମୁଖେ ଏ ଉପଦେଶ ସାଜେ ନା । ତା ଛାଡ଼ା ପଥଇ ବା କୋଥାୟ୍ ? ଆଜ ମରବାର ଯେମନ ଚମତ୍କାର ସୁଯୋଗ ହୟେଛେ ପାଲାବାର ତେମନ ନୟ୍ ।

ଈଶା ଖାଁ । କିନ୍ତୁ ବାବା, ମନେର ମଧ୍ୟେ ଏକଟା ଆଗୁନ ଜ୍ୱଲଛେ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଯେ ଅଭିମାନ କରେ ଦୂରେ ଚଲେ ଗେଲ, ତାର ଏଇ ଅପରାଧେର ଶାସ୍ତି ଦେବାର ଜନ୍ୟେ ଆମି ହୟ୍ତୋ ବେଁଚେ ଥାକବ ନା ।

ଯୁବରାଜ । ଯଦି ବେଁଚେ ନା ଥାକ ସେନାପତି, ତା ହଲେ ତାର ଶାସ୍ତି ଆରୋ ଢେର ବେଶି ହବେ । ସେ ଯେ ତୋମାକେ ପିତାର ମତୋ ଜାନେ ।

ଈଶା ଖାଁ । ଆଲ୍ଲା ! ସେ କଥା ସତ୍ୟ । ବାବା, ଆଜ ବୁଝଛି ଆମାର ସମୟ୍ ହବେ ନା । କିନ୍ତୁ ଯଦି

ତୋମାର ସୁଯୋଗ ହୟ୍ ତବେ ତାକେ ବୋଲୋ, ଯଦି ଇଶା ଖାଁ ବେଁଚେ ଥାକତ ତବେ ତାକେ ଶାସ୍ତି ଦିତ, କିନ୍ତୁ, ମରବାର ଆଗେ ତାକେ କ୍ଷମା କରେ ମରେଛେ । ବାସ୍, ଆର ସମୟ୍ ନେଇ- ଚଲଲୁମ ବାବା । ଏସୋ, ଏକବାର ଆଲିଙ୍ଗନ କରେ ଯାଇ । ଆଲ୍ଲାର ହାତେ ଦିୟେ ଗେଲୁମ, ତିନି ତୋମାକେ ରକ୍ଷା କରବେନ ।

ଯୁବରାଜ । ଖାଁ ସାହେବ, କତଦିନ କତ ଅପରାଧ କରେଛି, ଆଜ ସମସ୍ତ ମାର୍ଜନା କରେ ଯାଓ ।

ଇଶା ଖାଁ । ବାବା, ଜନ୍ମକାଳ ଥେକେ ତୋମାକେ ଦେଖଛି, କୋନୋ ଦିନ କୋନୋ ଅପରାଧ ତୁମି ଜମତେ ଦାଓ ନି, ହାତେ ହାତେ ସମସ୍ତଇ ନିକାଶ କରେ ଦିୟେଛ- ଆଜ ମାର୍ଜନା କରବ ଏମନ ତୋ କିଛୁଇ ରାଖ ନି । ତୋମାର ନିର୍ମଳ ପ୍ରାଣ ଆଜ ଆଲ୍ଲା ଯଦି ନେନ ତବେ ତାଁର ସ୍ୱର୍ଗୋଦ୍ୟାନେର କୋନୋ ଫୁଲେର କାଛେଇ ସେ ମ୍ଲାନ ହବେ ନା ।

ତୃତୀୟ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ରଣକ୍ଷେତ୍ର

ସୈନ୍ୟଦଳ

ପ୍ରଥମ ସୈନିକ । ଏ କି ସତ୍ୟି ?

ଦ୍ୱିତୀୟ ସୈନିକ ।କୀ ଜାନି ଭାଇ, ଶୁନଛି ତୋ ।

ପ୍ରଥମ । ତବେ ତୋ ସର୍ବନାଶ ହବେ ।

ଦ୍ରୁତ ପ୍ରସ୍ଥାନ

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଳେର ପ୍ରବେଶ

ପ୍ରଥମ । କେ ବଲଲେ ରେ, କେ ବଲଲେ ?

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଆମାଦେର ଉମେଶ ବଲଲେ ।

ପ୍ରଥମ । କୀ ଜାନି ଭାଇ, ଶୁନେ ଯେନ ମାଥାୟ ବଜ୍ରାଘାତ ହଲ, ଭାଲୋ କରେ ସବ କଥା ଜିଜ୍ଞାସା କରତେ ପାରଲୁମ ନା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଚଲ୍, ଭାଲୋ କରେ ଖୋଁଜ କରେ ଆସି ଗେ ।

[ପ୍ରସ୍ଥାନ

ତୃତୀୟ ଦଳେର ପ୍ରବେଶ

ପ୍ରଥମ । ଆମରା ତାଁର ହାତିକେ ଦେଖେଛି । ହାଓଦା ଖାଲି, ମାହୁତ ନେଇ । ପ୍ରଭୁକେ ହାରିୟେ ସେ ଘୁରେ ଘୁରେ ବେଡ଼ାଚ୍ଛେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଆମାଦେରଓ ଯେ ସେଇ ଦଶା ହୟେଛେ ।

ତୃତୀୟ । କୋନ୍ ଦିକେ ପଡ଼େଛେନ କେଉ ଦେଖେ ନି ?

ପ୍ରଥମ । ତା ତୋ କେଉ ବଲତେ ପାରେ ନା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଆମାଦେର ଶିବୁ ବଲଛିଲ, ଯୁବରାଜକେ ଯଖନ ବାଣ ଏସେ ଲାଗଲ ତଖନ ମାହୁତ ତାଁର ହାତି ନିୟେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ଥେକେ ପାଲାଚ୍ଛିଲ, ପାଲାବାର ସମୟ ମାହୁତ ମାରା ଯାୟ- ତାର ପରେ ଯୁବରାଜ ଯେ ସେଇ ହାତିର ଉପର ଥେକେ କୋନ୍‌ଖାନେ ପଡ଼େ ଗିୟେଛେନ ତା ତୋ କେଉ ବଲତେ ପାରେ ନା ।

ଆର-ଏକ ଦଲେର ପ୍ରବେଶ

ଚତୁର୍ଥ । ଓରେ, ସର୍ବନାଶ ହୟେ ଗେଲ ଯେ ରେ ! କୁମାର ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରକେ କି କେଉ ଖବର ଦିତେ ଛୋଟେ ନି ?

ତୃତୀୟ । ଅନେକ୍ଷଣ ଗିୟେଛେ- ଆରାକାନେର ଫୌଜ ଆମାଦେର ଫାଁକି ଦିୟେ ଆକ୍ରମଣ କରତେଇ ତଖନଇ ଲୋକ ଗେଛେ- ତାଁକେ ଖୁଁଜେ ପେଲେ ତୋ ହୟ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ । କୁମାର ରାଜଧର କି ଏଖନୋ ଖବର ପାନ ନି ?

ଚତୁର୍ଥ । ତିନି କୋଥାୟ ଆଛେନ ଖବରଇ ପାଓୟା ଗେଲ ନା- ବୋଧ କରି ତ୍ରିପୁରାର ଦିକେ ଚଲେ ଗେଛେନ । ଯୁବରାଜେର ସଂବାଦ ଜାନତେ ପେଲେ ଏତକ୍ଷଣେ ତିନିଓ ଦୌଡ଼େ ଛୁଟେ ଆସତେନ ।

ପ୍ରଥମ । ଆମରା କୋନ୍ ମୁଖେ ଦେଶେ ଫିରବ !

ତୃତୀୟ । ଫିରବ କେନ, ମରା ଯାକ ।

ଚତୁର୍ଥ । ଯୁଦ୍ଧଇ ଫୁରିୟେ ଗେଲ ତୋ ମରବ କୀ କରେ !

ଅପର ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରବେଶ

ଅପର । ଓରେ, କରଛିସ କୀ ! ସର୍ବନାଶ ହଲ ଯେ- ଏକବାର ଖୋଁଜ କରବି ଚଲ୍ ।

ଚତୁର୍ଥ । ହାଁ ରେ, ଚଲ୍- ଆମରା ଭାଗ କରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦିକେ ଯାଇ ।

ତୃତୀୟ । ଆମାଦେର ଭାଗ୍ୟେ ତିନି କି ବେଁଚେ ଆଛେନ ?

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଆମି ଭାବଛି, ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଯଖନ ଏ ଖବର ଶୁନବେନ ତଖନ ତିନି କି ପ୍ରାଣ ରାଖତେ ପାରବେନ !

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ରଣକ୍ଷେତ୍ର

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଓ ସୈନିକ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କୋଥାୟ୍- କୋଥାୟ୍- କୋଥାୟ୍ ? ଓରେ, ଦାଦା କୋଥାୟ୍ ?

ସୈନିକ । ତାଁକେଇ ତୋ ଖୁଁଜଛି, ପ୍ରଭୁ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଆର, ଇଶା ଖାଁ ?

ସୈନିକ । ଆଜ ବେଳା ଚାର ପ୍ରହରେର ସମୟ୍ ଯୁବରାଜ ସ୍ୱହସ୍ତେ ଇଶା ଖାଁର କବରେ ମାଟି ଦିୟେଛେନ- ସେଇ ମାଟିତେ ତାଁର ନିଜେରଓ ରକ୍ତ ତଖନ ମିଶଛିଲ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଧିକ୍ ଧିକ୍ ଧିକ୍, ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ! ଧିକ୍ ତୋକେ ! ଧିକ୍ ତୋର ଚଣ୍ଡାଲ ରାଗକେ ! ଦାଦା ! ଦାଦା ! ଏଇ ନରାଧମକେ ଏକବାର ମାପ ଚାଇତେଓ ସମୟ୍ ଦେବେ ନା ? (ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱରେ) ଦାଦା ! ସାଡ଼ା ଦାଓ ! କେବଳ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତେର ଜନ୍ୟେଓ ସାଡ଼ା ଦାଓ । ଓରେ, ଆର କେଉ ନେଇ ନାକି ? ଯେ ଯେଖାନେ ଆଛିସ ସକଳେ ମିଲେ ତାଁକେ ଖୋଁଜ୍- ଆଜ ଆମାର ଦାଦାକେ ଚାଇ ଯେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସୈନିକେର ପ୍ରବେଶ

ଦ୍ୱିତୀୟ । ଏଇ ଦିକେ ଚଲୁନ କୁମାର । ତାଁର ଦେଖା ପେୟେଛି ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କୋଥାୟ୍ ? କୋଥାୟ୍ ?

ଦ୍ୱିତୀୟ । କର୍ଣ୍ଣଫୁଲିର ତୀରେ ସେଇ ଅର୍ଜୁନ ଗାଛେର ତଲାୟ୍ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସତ୍ୟ କରେ ବଲ୍, ତିନି କି-

ଦ୍ୱିତୀୟ । ତିନି ବେଁଚେ ଆଛେନ- ତୋମାର ଜନ୍ୟେଇ ଅପେକ୍ଷା କରେ ରୟେଛେନ ।

[ପଓସଁତଦ୍ଅନ

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

କର୍ଣ୍ଣଫୁଲିର ତୀର । ତରୁତଳେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର କ୍ଷୀଣାଲୋକେ

ଯୁବରାଜ । ଓରେ ସରିୟେ ଦେ ରେ, ଏକଟୁ ସରିୟେ ଦେ! ଗାଛେର ଡାଲଗୁଲୋ ଏକଟୁ ସରିୟେ ଦେ, ଆଜ ଆକାଶେର ଚାଁଦକେ ଏକଟୁ ଦେଖେ ନିଇ । କେଉ ନେଇ! ଏ କି ଗାଛେରଇ ଛାୟା, ନା ଆମାର ଚୋଖେର ଉପରେ ଛାୟା ପଡ଼େ ଆସଛେ! ଏଖନୋ କର୍ଣ୍ଣଫୁଲିର ସ୍ରୋତେର ଶବ୍ଦ ତୋ ଶୁନତେ ପାଚ୍ଛି! ଏଇ ଶବ୍ଦଟିତେଇ କି ପୃଥିବୀର ଶେଷ ବିଦାୟସମ୍ଭାଷଣ ଶୁନବ! ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର! ଭାଇ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର! ଏଖନୋ ତୋମାର ରାଗ ଗେଲ ନା!

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରେର ପ୍ରବେଶ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଦାଦା! ଦାଦା!

ଯୁବରାଜ । ଆଃ, ବାଁଚଲୁମ ଭାଇ! ତୁମି ଆସବେ ଜେନେଇ ଏତ ଦେରି କରେଇ ବେଁଚେଛିଲୁମ । ତୁମି ଅଭିମାନ କରେ ଗିୟେଛିଲେ ବଲେଇ ଆମି ଯେତେ ପାଚ୍ଛିଲୁମ ନା । କିନ୍ତୁ, ଅନେକ ରାତ ହୟେ ଗେଛେ ଭାଇ, ଏବାର ତବେ ଘୁମୋଇ- ମା କୋଲ ପେତେଛେନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଦାଦା! ମାର୍ଜନା କରଲେ କି!

ଯୁବରାଜ । ସମସ୍ତଇ, ସମସ୍ତଇ! ଏଖାନକାର ଯା-କିଛୁ ଛିଲ ଏଇ ରକ୍ତ ଦିୟେ ମାର୍ଜନା କରେ ଗେଲୁମ । କିଛୁଇ ବାକି ରାଖି ନି । କେବଲ ଏକଟି ଦୁଃଖ ରଇଲ, ମହାରାଜେର କାଛେ ଖବର ପାଠାତେ ହବେ ଆମାର ପରାଜୟ ହୟେଛେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ପରାଜୟ ତୋମାର ହୟ ନି ଦାଦା- ଆମାରଇ ପରାଜୟ ହୟେଛେ ।

ସୈନିକେର ପ୍ରବେଶ

ସୈନିକ । କୁମାର ରାଜଧର ଯୁବରାଜେର ପଦଧୂଲି ନେବାର ଜନ୍ୟେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଜାନିୟେ ପାଠିୟେଛେନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । କଖନୋ ନା! କିଛୁତେଇ ନା!

ଯୁବରାଜ । ଡାକୋ, ଡାକୋ, ତାକେ ଡାକୋ !

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । (ରାଗିୟା) ଦାଦା, ରାଜଧରକେ-

ଯୁବରାଜ । ଆବାର ଭାଇ ! ଆବାର !

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ନା, ନା, ନା, ଆର ନୟ୍ । ଆମାର ଆର ରାଗ ନେଇ ।

ରାଜଧରେର ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରଣାମ

ରାଜଧର । ଆମି ନରାଧମ । ଏ ମୁକୁଟ ତୋମାର ପାୟେ ରାଖଲୁମ । ଏ ତୋମାରଇ ।

ଯୁବରାଜ । ଆମାର ସମୟ୍ ନେଇ । ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାରକେ ଦାଓ, ଭାଇ ।

ରାଜଧର । ଦାଦାର ଆଦେଶ ମାଥାୟ୍ କରଲେମ । ଏ ମୁକୁଟ ତୁମି ନାଓ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ଆମି ପରାଜିତ- ଏ ମୁକୁଟ ଆମାର ନୟ୍ । ଏ ଆମି ତୋମାକେଇ ପରିୟେ ଦିଲୁମ ।– ଦାଦା !